

laiškas lietuviams

MAY 1991 GEGUŽE

MARIJOS ŽINGSNIAI	145	Teofilija Žemaitytė
ŽMONIJOS NUODĖMINGUMO KLAUSIMAS	147	V. Bagdanavičius, MIC
DVI VĖLIAVOS	116	J. Lauriūnas, S.J.
MOTINA JĖZAUS GYVENIME	153	Sofija Jelionienė
IKONA — GILAUŠ TIKĖJIMO ĮVAIZDIS	156	Henrikas Stasas
NAUJOS POPIEŽIAUS ENCIKLIKOS IŠVAKARĖSE	158	Romualdas Kriaučiūnas
TIESA IR ŠVIESA	159	Chiara Lubich
DĖL TAVO ŽODŽIO	160	J. Lauriūnas, S.J.
LIETUVOS JĖZUITŲ VEIKLOS APŽVALGA	165	Red.
LAIŠKAS MOTINAI	170	Marija-Rūta
LAIMĖ PO RANKA	171	Kun. Jonas
TĖVYNĖJE	172	Gediminas Vakarīs
KNYGOS	175	T.K.
KALBA	177	Juozas Vaišnys, S.J.
ŠYPSULIAI	178	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	179	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas Marijos paveikslais — ikonomis iš įvairių šimtmečių.
Viršelio piešinys — dail. Rasos Arbaitės.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.
Skyrių vinjetės — Teresės Bogutienės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1991 / GEGUŽĖ — MAY / VOL. XLII, NO. 5

MARIJOS ŽINGSNIAI *TEOFILIJA ŽEMAITYTĖ*

Kiek tų žingsnių — kas gal suskaityti?
Motinėle, dažnai mus lankai.
Aušros Vartai iš tolo mums švyti.
Šiluva — tai Marijos laukai.

Ir Žemaičiuose, ir Suvalkijoje
kiek stebuklų patyrėme mes:
kiek širdžių sužeistų čia išgyja —
Paguoda Tu didžiausiam skausme!

Tu neši mums tą dangišką Maistą —
Kūdikėlį ant rankų neši,
kad būtis žmogiškoji užkaistų:
į Tave kad ji būt panaši.

Tau mes pavedam savo Tėvynę,
mūs jaunimą — tuos žiedus lankų:
iš klajonių lai grįžta ir mina
į šviesesnį rytojų takus.

Nuo senų laikų stebuklais pagarsėjęs Marijos, Nuolatinės Pagalbos Motinos, paveikslas Šv. Alfonso bažnyčioje Romoje.

ŽMONIJOS NUODĖMINGUMO KLAUSIMAS (IV)

(Pagal M. Scheebeną)

V. BAGDANAVIČIUS, MIC

Pilnumos malonės praradimas yra priemonė suprasti gimtosios nuodėmės paveldėjimą

Scheebenas aiškiai pasisako prieš tuos, kurie aiškina, kad gimtoji nuodėmė persodinama žmonijai, panašiai kaip biologinis užkrėtimas. Gimtosios nuodėmės paveldėjimas neturi nieko bendra su kūniškais paveldėjimais. Tai nėra lyg kokios užkrečiamos ligos perdavimas savo vaikams. Taip pat jis dar teigia, kad žmonijai nepersiduoda ir pati Adomo nuodėmės blogybė. Persiduoda tik nuodėmės pasekmė. Kiekvieno Adomo palikuonio siela, pasak Scheebeno, yra betarpiškai Dievo kuriama. Tačiau naujai sukurtas žmogus turi tam tikrą gimtosios nuodėmės pasekmę, ir ne tik jos kaltę, bet ir išvidinę blogybę.

Kokiu būdu ši blogybė žmonijai persiduoda? Scheebenui šis klausimas yra sunkesnis negu kitiems teologams, nes jo žmogaus prigimties gerumo samprata labai stipri. Jam taip pat, kaip matėme, yra labai aišku, kad ne žmogaus kūnas pirmiausia yra gimtosios nuodėmės paveldėjimo nešėjas. Tai yra dėl to, kad gimtoji nuodėmė yra dvasinis dalykas, o kūnas negali būti dvasinio dalyko nešėju. Šios nuodėmės nešėju gali būti tik tas pilnutinis Dievo norėtas junginys, t.y. žmogus, kuris susideda iš kūno ir sielos. Šios abi iš esmės skirtingos žmogaus galios kartu laikosi ir kartu žūva, kaip pilnutinis žmogus.

Norint suprasti, kaip Scheebenas išsprendžia gimtosios nuodėmės paveldėjimo klausimą, reikia prisiminti Pilnutinės Dievo malonės mokslą. Toji malonė buvo žmogui suteikta ir Adomo buvo atsisakyta. Ši malo-

nė buvo susijusi su kita pirmine malone, būtent su žmogaus artumu Dievui. Pilnutinės malonės objektas yra ne tiek santykis su Dievu, kiek žmogaus biologinių galių harmonija. Dėl to, praradus šią malonę, biologinės žmogaus galios turėjo patirti tam tikrą trūkumą. Ypač tas trūkumas pasireiškė žmogaus gimdymo srityje. Kadangi žmogaus sukūrimas yra, kaip anksčiau matėme, labai toli viena nuo kitos esančių prigimčių sujungimas, tai ir jų suderinimas žmoguje yra labai didelis uždavinys, reikalingas paties Dievo globos. Dėl to, žmogui netekus pirminės Pilnumo malonės, pasilieka nelengvai įvykdomas uždavinys.

Pirminės pilnutinės malonės praradimas labiausiai pajuntamas žmogaus kūno gimdyme. Čia galime prisiminti S. Testamento žodžius Ievai, kad jai teks gimdyti su skausmais. Praradus pilnutinę malonę, medžiaginiam buvimui būdingi netobulumai pasidaro labiau juntami žmogaus gyvenime. Scheebenas mano, kad medžiaginis pojūtinų dalykų svoris daro įtaką sielai, ją užkrėsdamas ir kliudydamas santykiauti su Dievu.

Dabar jau galime susidaryti vaizdą, koks yra žmogaus kūno vaidmuo gimtosios nuodėmės paveldėjime. Ne kūnas ją perduoda žmogui. Tačiau, jai pasidarius žmogaus gyvenimo dalimi, įvyksta tai, kad kūniškumas įgyja daugiau reikšmės žmogaus gyvenime.

Dėl to Scheebenas turi pripažinti, kad "kūnas sielą užkrečia ir traukia į nuodėmę; kad geidulyje pagimdytas kūnas nėra tobuloje harmonijoje su Dievu. Dėl to ir siela negali turėti atgamtinės harmonijos su Dievu. Kūnas, arba žemesnės žmogaus prigimties dalys, sielą traukia žemyn. Todėl ji, netekusi pilnumos malonės, neturi har-

monijos, kuri ją įgalintų turėti dangiško šventumo žavesį” (265 psl.).

Čia tenka padaryti Scheebenui pastabą, pasiremiant jo paties mokslu. Jis sako, kad kūnas negali būti iš savęs nuodėmės nešėjas, tad negali būti ir jos priežastis. Dėl to visos paveldėtos nuodėmės netvarkos žmogui nedera sukrauti vien kūnui. Siela taip pat nėra be kaltės. Juk Scheebenas aiškina, kad ji vadovauja žmogui. Tik ji ir gali būti kaltinama. Bet apskritai Scheebenas labai vertina dvasingumą ir linkęs nepervertinti žmoguje kūniškumo.

Kaip bebūtų su kūno ir sielos atsakomybės dalimi gimtosios nuodėmės paveldėjime, vis tiek reikia sutikti su Scheebenu, kad dieviškos pilnumos malonės praradimas yra priemonė teisingai suprasti gimtąją nuodėmę. Jos praradimas yra pasekmė aukštesnės malonės praradimo, būtent Dievo santykio su žmogumi arba šventumo.

Jo supratimu, žmonijos tėvas buvo numatytas būti ne tik žmogaus prigimties, bet ir jo pašvenčiamosios malonės tėvu. Žmogaus šventumas turėjo eiti kartu su jo prigimties perteikimu. Į gimtąją nuodėmę Scheebenas žiūri, kaip į antgamtinių kontaktų praradimą žmonijoje.

Scheebeno pasiteisinimas

Scheebenas supranta, kad jo gimtosios nuodėmės mokslas pirmu žvilgsniu gali atrodyti prieštaraujantis Bažnyčios ir teologų kalbėjimo būdai apie tą nuodėmę. Iš jų kalbų gali atrodyti, kad Adomo nuodėmė kai ką pridėjo žmogui ir ji nėra vien antgamtinio teisingumo trūkumas. Taip, pvz., yra kalbama apie gimtosios nuodėmės užkrečiamumą, t. y. kaip apie kažką, kas yra pozityvu. Užkrėtimo įvaizdį kartais vartoja ir pats Scheebenas gimtajai nuodėmei aprašyti, tačiau jis perspėja, kad šis žodis yra tik įvaizdis, ne visiškai nusakęs gimtosios nuodėmės esmę. Taip pat kartais apie gimtąją nuodėmę kalbama kaip apie žmogiškos prigimties užgavimą ar pažeidimą, kaip apie

jos nuodą. Į šiuos įvaizdžius Scheebenas kviečia žiūrėti kaip į vaizdines priemones, nenusakančias tos nuodėmės esmės. Į gimtosios nuodėmės užteršimą jisai skatina žiūrėti panašiai kaip į užteršimą, kurį žmogui palieka jo padarytoji nuodėmė. Ji iškreipia to žmogaus sielą ir pasilieka jame.

Adomo nuodėmė yra lyg kardas, nukirtęs žmonijos sielų ryšį su Dievu. Ta nuodėmė yra kliūtis jo palikuonims naudotis tuo antgamtiniu sveikatos daigu, kurio dėka žmogaus prigimtis buvo apsaugota nuo jos natūralių silpnybių. Adomo nusikaltimo bruožas be niekur nieko negali būti pervestas jo palikuonims, tačiau dorinėje srityje jis reiškiasi kaip priešinimasis antgamtiniam principui, prieš kurį buvo sukilęs Adomas. Jo palikuonims tai yra kliūtis antgamatinei malonei. Šis neigiamas nuodėmės veikimas reiškiasi dėl to, kad pirmasis žmogus buvo Kūrėjo numatytas ne tik būti fizinės prigimties, bet ir antgamtinės malonės perteikėju.

Žodis *liga* yra dažnai teologų vartojamas gimtajai nuodėmei aptarti. Šis išsireiškimas yra kilęs iš šv. Augustino ir tokiu būdu įėjęs į krikščionišką galvosena. Bet tokį išsireiškimą reikia vartoti su tam tikru apribojimu, nes gimtoji nuodėmė jokio nuodo žmogaus prigimčiai nepridėjo.

Į žmogaus fizinę gyvybę reikia žiūrėti panašiai kaip į kiekvieno gyvio gyvybę. Savo prigimtimi ji yra mirtinga. Dėl to nereikia nieko naujo žmogui pridėti, kad jis būtų mirtingas. Tik antgamtinės malonės dėka jo mirtingumas buvo sulaikytas. Kai tas sulaikymas liovėsi veikti, žmogaus mirtingumas su visomis jo pasekmėmis pasidarė natūralus.

Tiesa, kad yra Šv. Rašte pasakymų, jog gimtoji nuodėmė yra kažkas prikibusio žmogui. Tačiau tų pasakymų nereikia taip suprasti, kad tai būtų pozityvus polinkis, tartum nauja žmogaus konstitucija. Tai yra tik toks žmogiškas kalbėjimo būdas. Pvz., sakoma, kad atėjo tamsa, bet tuo nenorima

pasakyti, kad kas nors pozityvaus prisidėjo orui; norima pasakyti tik tai, kad nėra šviesos. Dėl to ir gimtoji nuodėmė yra nuėmimas to, kas turėtų būti, o ne koks pozityvus ko nors pridėjimas.

Scheebenas mano, kad jo gimtosios nuodėmės mokslas yra iš esmės toks pat, kaip oficialus krikščioniškosios teologijos mokslas, ir net toks, kaip šv. Tomo Akvyniečio, tik su kai kuriais savitais bruožais. Vienas tokių jo charakteringų bruožų yra tas, kad individuali nuodėmė turi tęstinumą. Jis mano, kad šv. Tomas nebuvo to tęstinumo išryškinęs. Tačiau Scheebenui atrodo, kad tai yra labai reikšminga savybė teisingam nuodėmės supratimui. Net ir 50-oji psalmė sako, kad “mano nuodėmė yra visada su manimi”. Tačiau tai galioja tik atskiram asmeniui.

Scheebeno mokslas, kad gimtoji nuodėmė nėra sugadinusi žmogaus prigimties, yra naudingas, norint geriau suprasti visą krikščionišką teologiją. To nepripažinus, krikščioniškoje išganymo teologijoje atsiranda daug spragų. Tada žmogus nebūtų tinkamas pakelti į Dievo sūnaus garbę. Jeigu žmogaus prigimtis būtų buvusi gimtosios nuodėmės sužeista, tai būtų visai logiška, kad Kristus, suteikdamas Dievo sūnų malonę, būtų ir žmogaus prigimtį pataisęs ir patobulinęs. Tačiau to jis nėra padaręs. Jis veikė su tokiu žmogumi, kokį sutiko. Taip pat ir krikščionijos istorijoje negalima rasti duomenų, kad Dievo malonė gerina žmogų kaip nors natūraliai. Priešingai, tiek Kristaus, tiek krikščionijos istorija liudija, kad jų teikiama malonė veikia tokioje prigimtyje, kokią žmogus turi. Tai reiškia, kad ji esminio pakeitimo ar pataisymo grynai natūralinėje srityje nėra reikalinga.

Scheebeno mokslą apie nuodėmę
baigiant

Apskritai į žmogaus nuodėmę Scheebenas žiūri kaip į prigimties trūkumo apraišką, bet didelės paslapties čia nemato.

Bet kadangi žmogus, jo supratimu, yra būtybė, numatyta labai artimiems santykiams su Dievu, tai ir prigimties nuodėmės jam įgyja paslapties (mysterium) pobūdį. Žodis *paslaptis* Scheebeno galvosenoje turi labai daug prasmės. Šis terminas jam nereiškia tik žinojimo trūkumą, bet greičiau jis reiškia tikėjimo tiesos turtingumą, kuri turi ir žmogaus protui nepasiekiamų paslapčių. Šitokią paslapties termino prasmę tenka turėti prieš akis, skaitant Scheebeno doktriną apie nuodėmę.

Taigi žmogaus nuodėmė, nebūdama paslaptis ta prasme, kai ji yra svarstoma natūralioje tvarkoje, pasidaro paslaptis, kai turima prieš akis žmogų, numatytą artimiems santykiams su Dievu. Ji tampa dar didesne paslaptimi, kai eina kalba apie krikščionį, apdovanotą tokia Dievo malone, dėl kurios jis jau nebėra Dievo samdiny, bet sūnus. Šitaip suprasta nuodėmės paslaptis jau yra nebe vien žmogaus paslaptis, bet blogybės paslaptis apskritai. Įprastiniu teologiniu terminu išreiškiant, tai yra “mysterium iniquitatis”. Ši paslapties blogybė žmonijoje pirmą kartą pasirodo Adomo nuodėmėje. Ji yra neklusnumo Dievui apraiška, pažeidusi pirminio žmogaus teisingumą, kuriam jis buvo sukurtas.

Pratęsdami šį Scheebeno svarstymą, galime suprasti, kad ir mūsų nuodėmės pagrindinė blogybė nėra apibūdinama tuo, kad mes pažeidžiame natūralią tvarką, bet tuo, kad nutraukiame savo santykius su Dievu, kitaip sakant, mes patvirtiname tą žmogaus santykių su Dievu nutraukimą, kurį yra pradėjęs Adomas. Šio svarstymo dėka mums paaiškėja mūsų santykis su Adomo nuodėme. Dažnai tikintiesiems kyla klausimas, dėl ko mes turime kęsti Adomo nuodėmės pasekmes. Iš tikrųjų mes jas kenčiame, patys prisidedami prie jų savo nuodėmėmis. Kiekvienas mūsų dorinis nusikaltimas pasidaro kartu ir Dievo įžeidimas dėl to, kad Dievas mus myli, o mes jam panašia meile neatsilyginame. *nukelta į pslp. 174*

DVI VĖLIAVOS

KUN. J. LAURIŪNAS, S.J.

“Dvi meilės, — sako Augustinas, — kuria du miestus. Pasaulio meilė sukūrė Babiloną, Dievo meilė sukūrė Jeruzalę. Paklausk savęs, ką tu myli, ir žinosi, kuriam miestui tu priklausai”.

Mes jau apsisprendę, po kuria vėliava stovėti. Bet yra naudinga pasižiūrėti, ar rimtai ir garbingai nešame šią vėliavą, ar gražiai jai atstovaujame. Mes esame kovos lauke, kovos įkarštyje: vyksta kova tarp šėtono ir Jėzaus. Šėtonas yra gudrus, klastingas: reikia žinoti jo pinkles, pažinti jo metodus, permatyti iliuzijas, kuriomis jis gali mus apgauti. Reikia mokėti atskirti šėtono ir Jėzaus dvasią.

Jeruzalė kovoja su Babilonu — įnirtinga vyksta kova. Viešpaties miestą — Bažnyčią puola šėtono miestas. Šėtono miestas jaučiasi esąs patogioje padėtyje, turi gudrią taktiką, ir jam sekasi. Kokios palankios jam yra aplinkybės?

Babilonas turi daugiau savo šalininkų negu Bažnyčia. Kristų neripažįstančių yra daug daugiau negu Jį pripažįstančių. Pasaulyje krikščionių yra mažiau negu nekrikščionių. Pažiūrėkime į katalikiškus kraštus: kiek juose yra uolių krikščionių, nuoširdžiai gyvenančių pagal Evangeliją? O kiek yra tokių, kurie daugiau tiki žemiškąja laime, negu amžinąja? Jų visur yra: jų pilni laikraščiai, vyriausybės, dirbtuvės, gamyklos, įstaigos... Tai tie, kuriems negalioja dekalogas.

Daugelyje vietų darbo atmosfera veik visiškai neturi Evangelijos ozono, viskas užteršta Babilono smogu. Kaip labai ten reikia Evangelijos raugo, kad pasikeistų aplinka ir dvasia. Pakeisti galima tik iš vidaus, ne iš šalies.

Babilonas užvaldęs mokslo pasaulį:

peržvelkime bibliotekas, apsilankykime aukštųjų mokyklų auditorijose, praverkime socialinių, politinių, gamtotyros, istorijos ir kitokių institutų duris. Ten Kristaus dvasios nėra.

Babilonas valdo politikos pasaulį, kuriame viešpatauja klasta, melas ir savanau-diškumas.

Babilonas turi sau bendradarbių ir Jeruzalėje. Tai tie, kurie išpažindami Evangeliją, meldžiasi turtui, malonumams, garbei; kurie nevertina maldos ir juokiasi iš asketizmo, kurie nežino savitvards, nežaboja aistrų ir nepajėgia aukotis kilniam reikalui. Tai tie, kurie savo dvasią maitina nepadoriais filmais ir smaginasi nerimtomis pramogomis.

Babilono bendradarbiai Jeruzalėje — tie, kurie dėdamiesi krikščionimis, gyvena visai žemišku gyvenimu: jiems krikščionybė — grynai žemiška organizacija, kovojanti už humanizmą, už politinę laisvę, už socialinį teisingumą, už savos tautos gerovę, o šv. Mišios — tai retkartinė proga susirinkti ir atšviežinti patriotinius bei kitokius taurius jausmus, pasiklausti gražios muzikos, o gal ir įdomaus pamokslo. Tai krikščionybė, kurioje nematyti amžinybės horizonto, kurioje Dievas yra tik idėja, principas, formulė, bet ne asmuo.

Tokie “krikščionys” gina religiją visuomenėje, bet jos negina savo pačių gyvenime... nei savo sąžinėse, bet nori ją apginti kitų gyvenime. Arba atsirenka iš jos tai, kas jiems patinka, kas lengva, o visa kita laiko seniena, archeologine vertybe. Jie kuria naują krikščionybę — modernią, patogią, iš Evangelijos išima kryžių, atsižadėjimą, Did. Penktadienį. Šitai kategorijai priklauso ir tie, kurie krikščionybę gina

žemiškomis, politinėmis priemonėmis, vien agitacija, agresyvia agitacija, nejausdami pagarbos kitaminčiams, užmiršdami, kad tikėjimas, kaip ir meilė, kyla ne iš prievartos, bet iš laisvo apsisprendimo. Jie užmiršta, kad tikėjimas yra paslaptis: Dievo ir žmogaus paslaptis, Dievo dovana, kurią žmogus priima; kvietimas, į kurį jis atsiliepia arba neatsiliepia. Dievo parodyti kaip daikto arba įrodyti kaip teoremos negalima, Jį galima tik paliudyti meile, vien meile.

Babilono tarnai yra tie, kurie labai jautrūs pastaboms, ambicingi, greitai įsižeidžia, darbe nėra kolegiški, dėl ambicijų meta bendrą darbą. Babilono partijai priklauso mėgstantys patogumus, lengvą gyvenimo būdą, užmirštantys, kad Kristus ir Jo mokiniai baigė gyvenimą varge ir kančioje. Jie, davę neturto įžadą, nori, kad jiems nieko netrūktų, o jei kiti jiems pasiūlo neturtėlio statusą, jie protestuoja.

Neturėkime simpatijų Babilonui, nesižavėkime jo blizgesiu, netraukime ir nestumkime jo vežimo, o tai būna tada, kai mes leidžiame kelti galvas septyngalviams slibinui, kuris gyvena mumyse. Tos galvos — tai 7 didžiosios nuodėmės: įgimti polinkiai, kuriuos stipriname savo nuodėmėmis.

Babilonas yra gudrus. Jis panaudoja net mūsų teisėtas aspiracijas, išnaudoja mūsų pagonišką nacionalizmą: „Tauta, tėvynė yra virš visko“, — šaukia jis. O Dievas? Egzaltuoto tautiškumo skraiste uždengiamos liberalizmo, neutralumo, laisvamanybės apraiškos. Karas ir pokaris parodė, kad daugelio „patriotų“, kurie nebuvo giliai tikintys, patriotizmas greitai išgaravo. Žydų šaudymas, išdavystės, įskundimai, neteisingi parodymai ir tarpusavio rietenos kilo iš tų, kurie savo sąžinėje negirdėjo Dievo balso.

Mes esame pašaukti iškelti barjerus šiam Babilonui, besiveržiančiam į mūsų gyvenimą, į mūsų šeimas, į mūsų tautą. Turime įsisąmoninti, kad sėkmingai kovosime su kūniškumu tik tada, jei jį patį būsime savyje įveikę. Kūniškumas yra labai ga-

Marija su Kudikiu. *Sofronoff ikona Briuselyje.*

jus ir turi daugybę pavidalų, pradedant nikotino, alkoholio, narkotikais, stalo kultu, gastrominiais smagumais ir baigiant erotiniais kompromisais ir pasivergimu seksui. Išdidumas įveikiamas tik tada, kai jį savyje nugalime, kada jis reiškiasi nepagarba institucijų tradicijoms, reguloms ir vyresniųjų kritika. Išdidumo piktžolė keros mumyse, kol nepamėgsime neturto, kol nesišausime patenkinti kuklia dalia ir nesieksime apstumo. Yra dalykų, kurių negalima su-

prasti, kol pats jų nevykdai; taip pat negalima duoti patarimų, kol pats jų neseki.

Šioje kovoje tarp Jeruzalės ir Babilono susimaišė idėjos ir faktai. Norima būti neturtingo ir kenčiančiojo Kristaus kunigu, o vaidinama galantišką frantą, buržuazijos atstovą. Save laikoma teologijos specialistu, bet visos teologinės žinios sutelpa į seminarijos laikų užrašų sąsiuvinėlį, ir tolesnis išsilavinimas papildomas iš eismo taisyklių knygutės, sporto žurnalo, sodininkystės vadovėlio ir pasidėjimo prieš televizorių; yra tiek religinių, teologinių leidinių, bet jie nesklaidomi.

Tas pats dedasi plačiajame pasaulyje. Skelbiamos žmogaus teisės, bet žmogus pavergiamas. Jis pavergiamas mašinai, kapitalui, visokiai produkcijai. Skelbiama laisvė žmogaus prigimčiai, bet nežinoma, kokia yra jos kilmė. Skelbiama brolybė tarp žmonių, bet kurstomi karai.

Toks yra Babilonas. Tai ašarų miestas: jame verkiama, nes tiek daug klastos ir žiaurumo. Žmogus jame nėra laimingas: tai rodo, kaip karštligiškai jis ieško malonumų, koks jis neramus savo viduje. Kiek nuobodžiaujančių žmonių, kuriems neįdomu gyventi, nors jie nieko nestokoja! Jie giliau nemąsto, tik malonumų ieško. Gal mes sekame jų pėdomis: mums reikia kurortų — ne todėl, kad sirgtume, bet kad tokia mada; kai kas iš užsienio parsiveža skudurų, gėralų — argi tai pasotina mūsų sielą?

Babilonas - neapykantos miestas. Maži ir dideli neapkenčia vieni kitų, intriguoja. Ta liga savo antkryčius sėja ir mūsų tarpe, kurie giname Jeruzalės frontą.

Babilonas yra nevilties miestas. Kiek jame nusiminusių, prasikeikusių žmonių, kiek savižudžių, iš proto išėjusių!

Jeruzalė, priešingai, yra šviesos miestas. Jo gyventojai žino, kas yra gyvenimas, kaip reikia gyventi, iš kur žmogus ateina ir kur eina. Patirtis parodė, kad Babilonas nugeba išspręsti socialinių klausimų, sukurti žmoniško gyvenimo.

Jeruzalė yra džiaugsmo miestas. Čia žmogus randa atsakymą į pagrindinius egzistencijos klausimus. Čia yra pagrindas išskleisti savo didžiuosius siekimus: įprasminti savo gyvenimą, jį pratęsti, puoselėti bendruomeniškumą, vienybę, brolybę. Jei tautos, stovėjusios viena prieš kitą karo ugnyje, užgesina neapykantos ir keršto liepsnas — tai vyksta tik krikščionybės idėjų dėka.

Jeruzalė yra vilties miestas. Virš liūdesio žemės jis rodo mums amžino džiaugsmo dangų. Ji gali tarti paguodos žodį kančioje ir liūdesy. Ji, užtikrindama atleidimą, sušvelnina kaltės kartėlį. Jeruzalėje galima visas klaidas atitaisyti. Babilonas, priešingai, kalčių nedovanoja, žiauriai už jas baudžia.

Jeruzalė yra meilės miestas: jo gyventojus savo meile yra apgaubęs Dievas, ir jie patys stengiasi mylėti vienas kitą, nežiūrint silpnų, kurias mato vienas kitame.

Jeruzalė yra Dievo, tapusio žmogumi, miestas, kur Jėzus Kristus teikia save kaip maistą. Mums reikia realizuoti vienybę, kurią randame Bažnyčioje: viena duona, vienas kūnas. Čia mes sudarome vieną mistinį kūną, Kristaus kūną - mirę ar gyvi, priklausome Kristui, Jis mums visiems parengia stalą.

Jeruzalės dvasia skverbiasi ir į Babiloną. Reikia, kad vis giliau ir giliau skverbtųsi, reikia, kad pasaulis taptų šviesesnis. Reikia kovoti už tai.

Kad galėtume kovoti, turime būti gyvi, stiprūs. Kovos lauke suglebėliai, silpnavaliai, ištižėliai nieko nepadarys. Reikia gyvo tikėjimo ir didžios meilės. Reikia intensyviai gyventi Jeruzalės gyvenimu, reikia gyventi kaip Jėzus gyveno. Jis buvo apsimarinęs, nelepino savęs. Buvo kuklus, nusižeminęs, patyrė tiek užgauliojimų ir pažeminimų! Atsidavęs žmonėms, vengė turtų, apstumo — buvo ir liko varguolis.

Mes turime mylėti Jeruzalę; ginti galima tik tai, ką mylime.

MOTINA JĖZAUS GYVENIME

Susimąščius prie kun. K. Trimako evangelinių mąstymų rinkinio
"Ieškančiojo pėdsakai"

SOFIJA JELIONIENĖ

Bevertant ir skaitant šią knygą, matyti, kad didžiaja dalimi joje mąstoma apie Jėzaus ir jo Motinos Marijos santykius, jų dvasinius ryšius. Pradžioje įstringa trys jų gyvenimo žemėje dramos veiksmi.

Pirmasis veiksmas — Marijai angelas apreiškia Dievo valią. Ji sutinka.

Ir sujudo nauja gyvybė po širdim.

Taip ilgai delsei,

Taip ilgai užtrukai.

Pagaliau visiems atėjai.

Štai aš Viešpaties tarnaitė, (psl. 15)

Antrasis veiksmas — Jėzaus mirtis ant kryžiaus.

Rūpestingom rankom

paguldė Sūnaus kūną širdyje.

Išbučiavo visas žaizdas.

Vis vien — Jis nealsavo.

(psl. 236)

Trečiasis veiksmas — Motinai prisikėlusį Sūną išvydus, jūdvių džiaugsmas susilieja į vieną.

“Motina!” — “Sūnau!”

Jis apglėbė Ją rankomis.

Ji pasijuto Jame, —

Mirusi kartu su Juo

iš sielvarto,

Jo prisikėlimu atgaivinta.

(psl. 237)

Meilė mūsų Viešpačiui! Meilė Šv. Tėvui, ir šiandieniniam ir būsimajam! Meilė mūsų vyskupams, meilė tikintiesiems... Meilė mūsų Viešpaties vėliavai — kryžiui: juo daugiau jis puolamas, juo daugiau jis mylimas!

1831 m. ateizmo banga niokiojo Prancūzijoje bažnyčias. Žurnalistas Montalembert, tų įvykių liudininkas, parašė į laikraštį “La Croix” straipsnį, kurio pabaiga buvo tokia: “Mums, šių neteisybių bejėgiams liudininkams, širdį drasko skausmas... Mes su nauju karščiu stojame į tą kelią, į kurį atvedė mūsų sąžinės. Jei mums būtų buvę leista gyventi žemėje Jėzaus Kristaus laikais bent vieną valandą, mes

pasirinktume tai, kai Jis iš nuovargio krito po kryžiumi. Mes dėkojame Dievui, kad leido mums gimti tokioje epochoje, kai šventoji religija yra niekinama”.

Po kokia vėliava mes stovėsime? Mes jau apsisprendėme. Tad mums tik vienas kelias: kova prieš pasaulį savyje, kova prieš Babilono bendrininkus mumyse, kova ryžtinga, atkakli ir ištverminga.

“Pasitikėkite, — sako Jėzus, — aš nugalėjau pasaulį”. Tas jėgas ir tuos potraukius, kurie gąsdina jus, aš nugalėjau dėl jūsų. Pasitikėkite pergale, kurią laimėjau jums. Jūsų pergalė dar tik galimybė, bet kad tai taptų tikrove, užteks, kad to norėsite.

Marija su Kudikiu (14 a.). Louvro muziejuje.

Šių autoriaus mąstymų siūlas veda skaitytoją nuo pat Jėzaus, kaip žmogaus, žemiškojo gyvenimo pradžios, kai Dangaus Tėvo valia ŽODIS TAPO KŪNU, iki jo gyvenimo pabaigos — Dangun Žengimo akimirkos, iki pirmųjų Šeštinių.

Kas buvo Marija, Dievo išaukštinta paprasta, kukli mergaitė, davusi pasauliui Atpirkėją, Jėzaus gyvenime tapusi pirmuoju ir svarbiausiuoju asmeniu?

Knygos skyriuje, pavadintame “Dėmėjosi ir gimdė”, 44-tame puslapy, skaitome:

*Maža, nereikšminga ji pati buvo
nežinomo Nazareto užkampy.
Pati nieko neturinti,
nieko didingo nepadariusi...
tarnaitė.*

Tai ji — Motina, kuri Jėzui buvo lyg tiltas tarp dangaus ir žemės, tarp Dievo ir žmonijos; tai jos dėka įvyko įsikūnijimas.

*Danguj...
Jo Tėvas ir Meilė danguj
— tai tas pat.
Aukštybėse jis buvo apsuptas
Tėvo gerumo.*

*Žemėj...
Jo Motina ir meilė žemėj
— tai tas pat,
Žemėj jis buvo apsuptas Motinos
rūpestingumo.*

Skyrelyje “Motinos veidas” (psl. 47) skaitome:

*Jėzų per jo gyvenimo jautrią kelionę
vedė dvi žvaigždės:
jo Motinos akys.
Iš jų jis pirmiausia pajuto,
kas žemėje giedra,
ir kas joje skaudu.*

Taip prasideda motinos ir vaiko santykiai, kai kūdikiui motina yra gyvybiškai reikalinga.

Vėlesniais Jėzaus gyvenimo metais Marija iš jo gyvenimo lyg ir pasitraukia. Iš tiesų, ji palieka laukti jo, išėjusio į pasaulį — šaltą, grubų, kaip ir ta naktis, kurią jis gimė. Motina liko laukti Sūnaus — Viešpaties, autoriaus žodžiais, “išėjusio tarnauti savo tvariniams, nepanorėjusiems jam tarnauti”.

Pirmasis jų išsiskyrimas ir po trijų dienų ieškojimo susitikimas įvyksta šventykloj, kur jaunutis Sūnus turėjo dalyvauti, sprendžiant savo dangiškojo Tėvo reikalus. Išgirdus šį paaiškinimą, Motinai liko tik rūpestis, kurį ji giliai paslėpė savo širdyje.

Vėliau Motina ir Sūnus susitinka Galilėjos Kanoje. Sužinojęs jos susirūpinimą, kad vestuviniškai nebeturi vyno, jis patenkina Motinos prašymą ir — įvyksta pirmasis stebuklas! Citata iš knygos:

Jie (t.y. stebuklą mačiusieji) negalėjo atsistebėti:

Jis turėjo galią paveikti visa...

O Ji, matyt, turėjo galią paveikti Jį.
(psl. 128)

Ir paskutinis Dievo-Žmogaus gyvenimo etapas — Motina ir Sūnus susitinka skausmingoj kelionėj į Golgotos viršukalnę. Tyliai, kraupiam skausme seka ji savo Sūnų — išsekusį, klumpantį, mušamą, pajuokiamą. Pagaliau, atėjus išsipildymo valandai, Marija tampa liudininke paskutinio dvasinės ir fizinės kančios momento, kai jos brangiausiam, vieninteliam Sūnui ant kryžiaus nusvyra galva...

Jų žvilgsniai susitiko:

Sūnaus — pro kraują,

Motinos — pro ašaras,

Tėvo — pro tamsius debesis

apsiniaukusiam dangui, (psl. 215)

Po to skausmingo atsiskyrimo dar vienas jų susitikimas žemėje įvyksta Priskėlimo rytą, kai Sūnui pirmiausia pasirodo savo Motinai. — Alleluia! Garbė Dievui! — “Motina!” — “Sūnau!”

Beribis džiaugsmas apima Motiną, matančią prieš save garbės apgaubtą Sūnų-Išganytoją.

Ir pagaliau paskutinis žemėje jų susitikimas — Dangun Žengimo momentas. Autorius mąstymuose — Jėzaus žodžiai:

Priėjau prie Motinos,

palenkta galva stovinčios.

Priglaudžiau prie savęs.

Mūsų širdys susilietė

džiaugsmo ekstazėje.

(psl. 260)

...

Taip baigiasi Marijos žemiškojo gyvenimo misija, kurią jai skyrė Dievas Tėvas — būti jo Sūnaus motina. Jėzų ji paruošė, lydėjo jį trumpalaikėje jo gyvenimo kelionėje, nuolankiai priimdama visa, kas Motinai ir Sūnui buvo pavesta atlikti. Tuo būdu Marija tampa dalimi šios visos dieviškos dramos, vykusios žemėje, tačiau savo pradžią ir pabaigą turėjusios danguje.

Be kitų žemiškosios Motinos išgyvenimų ir jausmų jai, Dievo išrinktajai, paprastai, ne kokiai sofistikuotai asmenybei, buvo priešpastatyta sunki dilema: jos pagimdytas Sūnus, su meile rankose laikomas, nebepriklauso jai, bet visiems. Jis — dangaus dovana jai, tos garbės nesitikėjusiai. Tačiau tą dovaną reikia atiduoti kitiems, atliekant tai visu nuolankumu, net ir pačiai dalyvaujant toje žemę ir dangų jungiančioje dramoje. Be pasipriešinimo priėmusi visus motiniško skausmo kalavijus, neveltui Marija tapo ir lietuvių tautos kančių simboliu — Dievo Motina su septyniais kalavijais širdyje, iš pakelių, pamiškių koplytelių moka kančią mūsų daug neteisybės ir skriaudų iškentėjusią tautą kantrumo, Dievo valiai pasivedimo. Neveltui ji tapo mūsų liaudžiai dvasine priebėga, kurios apgynimo ji šimtmečiais šaukėsi...

♦ Ukrainos katalikų, kaip skelbia “Ukrainian Weekly”, yra apie 7 milijonus. Jų vadovas yra kardinolas Myroslav Ivan Lubachivski. Po 52 tremties metų jis kovo 30 d. grįžo į Lvovą, užimdamas Ukrainos katalikų vadovaujantį postą. Ukrainiečiai katalikai gyvena ne vien savo tėvynėje, bet taip pat Rytų Europoje ir vakarų valstybėse.

IKONA - GILAUŠ TIKĖJIMO ĮVAIZDIS

HENRIKAS STASAS

"Draugo" dienraštyje teko skaityti idomų straipsnį, pavadintą "Marijos ikona". Straipsnyje iškeliama stebuklingojo Dievo Motinos paveikslo reikšmė ir jo istorinė kelionė. Tad į istorinę ikonų meno raidą norėčiau kiek plačiau pažvelgti.

Su ikonų menu teko susipažinti Clevelando meno muziejuje, kur 1989 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais vyko speciali ikonų paroda, pavadinta Holy image, Holy space, ir kituose pasaulio muziejuose, nors vakarų pasaulyje šio meno labai nedaug.

Kiek plačiau su ikonų menu susipažinau Turkijoje, kur daug šio meno yra užsilikusio Kapadokijos uolų bažnyčiose. Čia Goreme vietovėje krikščionys, besislėpdami nuo arabų persekiojimo, uolose buvo įsirengę net 365 bažnyčias, t. y. kiekvienai metų dienai po bažnyčią. Tačiau tik 30 iš jų leista lankyti turistams, nes kitos užgriuvusios ir nesaugios. Šiose bažnyčiose labai daug gerai ir ryškiai spalvomis išlikusių freskų. Turiu pastebėti, kad ikona nebūtinai įrėmintas šventojo ar Kristaus paveikslas; ikona gali būti freska ar net moneta.

Į ikonas ilgai buvo žiūrima, kaip į svetimą ir vakarams nepriimtą meną. Tik šio šimtmečio gale į šį ortodoksinių grožio meną vakarai atkreipė daugiau dėmesio. Rytų pasaulio tikintiesiems ikonos buvo ne vien tik bažnytinis menas ar šventųjų atvaizdai: jiems ikonose vaizduojami šventieji buvo lygūs gyviems. Tai nelyginant šventųjų šešėliai, kurie į juos veikė, išpildydavo jų prašymus ir teikė pagalbą nelaimėse. Ortodoksų bažnyčioje ikona laikoma dievišku įvaizdžiu, todėl jai skiriama tiek daug reikšmės ir pagarbos. Tad nenuostabu,

kad ikonų menas ten buvo laikomas spalvų teologija.

Maldininkas, stovėdamas prieš ikoną, nuoširdžiai tikėjo, jog jis stovi veidu į veidą prieš patį Kristų. O graikai 16 šimtmečio ikonas su šventųjų relikvijomis laikė ne žmogaus rankomis sukurtas ir jas vadindavo "acheiropoietai".

Ikonų menas yra gana senas, jis pasirodė jau 4-tame šimtm. Pirmosios ikonos, žinoma, pasirodė krikščionybės kilmės krašte, veikiant tada į šį meną įvairiomis tradicijomis, kaip egiptiečių mumijų atvaizdai bei vėlyvo antikinio pasaulio plastinis menas.

Žodis *ikona* yra graikų kilmės "eikon", kas reiškia įvaizdį, atvaizdą, paveikslą. Tad paprastai siaurąją prasme ikona laikoma įrėmintas portretas kokio nors šventojo, Kristaus ar Dievo Motinos. Toks portretas gali būti atliktas tempera ar kitais dažais.

Seniausios rastos ikonos yra iš 6-to šimtmečio. Būtent iš karaliaus Justino I laikų, kada prasidėjo auksinis Bizantijos amžius. Jos tik praeitame šimtetyje buvo atrastos Sinajaus kalno Šv. Katarinos vienuolyne. Visas ten rastas lobis tada buvo pervežtas į Kijevo muziejų.

Šio Bizantijos laikotarpio ikonų pagrindinę temą sudaro Kristus. Bet jis ikonose nevaizduojamas pagal hellenistinį modelį, o palestinieško tipo su per vidurį perskeltais plaukais, dvišaka barzda ir tiesiu žvilgsniu. Šis Kristaus tipas liko vėliau ir pagrindu vakariečių mene.

Ikonų menas, žinoma, klestėjo per visą Bizantijos laikotarpį. Dailininkams tada buvo nustatytos griežtos taisyklės, nuo kurių jiems nebuvo leista nukrypti. Tik įsigalėjus

ikonoklastams, Bizantijos ikonų menas susitapo, nes ikonoklastai naikino bet kokią bažnytinį meną. Šio periodo pasekmės ryškiai matomos ir minėtose uolų bažnyčiose, kur daugelis freskų vaizduoja visiškai abstrakčias formas, vietoje šventųjų. Daugumos šių freskų sunku suprasti turinį, nes jos vaizduojančios įvairias geometrines formas arba visiškai abstraktų vaizdą.

Bizantijos ikonų menas jau 13 šimtm. persikėlė į Viduržemio jūros salą — Kretą. Nors Kreta jau seniai buvo žinoma, kaip kultūros ir meno centras, bet tuo laiku Bizantija į jos kultūrą turėjo ypatingai didelę įtaką. Savo žydėjimo laikotarpį ikonų mene Kreta pasiekė 16 amžiuje. Tada ten veikė ir kūrė žymiausi to laiko dailininkai, kaip Mykolas Damaskinos ir Dominikas Teotokopoulos, kuris vėliau persikėlė į Ispaniją ir ten buvo vadinamas El Greco.

Iš Pietryčių Europos ikonų menas 12 — 13 šimtm. perėjo į Serbiją, Bulgariją ir Rumuniją. Tačiau didelių aukštumų ten nepasiekė. Savo žydėjimo laikotarpį ikonų menas pasiekė Rusijoje. Žymiausia rusų ikonų meno mokykla buvo įsikūrusi Novgorode. Į Rusijos ikonų meną tada pateko ir daug vakarietiškos įtakos, nes Novgorodas tada turėjo artimus prekybinius ryšius su Vakarais. Šios mokyklos ikonos pasižymi labai šviečiančiomis ir sodriomis spalvomis, kurios suteikia rūbams ir veidui ypatingą charakterį.

Stipria spalvų išraiška vėliau pasižymėjo Pskovo ikonų meno mokykla. Bet kalbant apskritai apie rusų ikonų stilių, reikia pažymėti, kad jie šiame mene išryškino sintezę jų originalaus stiliaus ir bizantinio. Žinomiausias rusų ikonų meistras yra Andrejus Rubliovas.

Vėliau rusų ikonų menas degradavosi. Ikonų puošnumas rėmėsi tik paauskuotu

Dievo Motina.

Ikona iš Rusijos (18 a.).

metalo apvalkalu. Tada išsivystė vadinamoji devocionalinė industrija. Fabrikai šventųjų atvaizdus išspausdavo metalo plokštėse. Tad taip ir pasibaigė didžiųjų meistrų sakralinis darbas ir su juo kartu iš tikėjimo gilumos kylantis ir į amžinybę vedantis menas.

Lietuvoje ikonų menas beveik neegzistavo, nes tai buvo grynai Rytų Bažnyčios produktas. Tik istorinių aplinkybių dėka

NAUJOS POPIEŽIAUS ENCIKLIKOS IŠVAKARĖSE

ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS

Katalikų žinių agentūros pranešimu iš Vatikano, popiežius Jonas Paulius II dar šiais metais išleis naują encikliką apie Katalikų Bažnyčios pažiūras į šių laikų socialines problemas. Popiežius šiuos metus skelbia socialinio mokymo metais, skatin-damas visus katalikus ryškinti, susipažinti ir skleisti Bažnyčios mokymus socialinio teisingumo klausimais. Savo sausio 1 dienos pamoksle Šv. Petro bazilikoje Romoje popiežius priminė, kad pirmoji moderniųjų laikų enciklika socialiniais klausimais — “Rerum Novarum” — buvo paskelbta popiežiaus Leono XIII 1891 m. gegužės 15 d. Taigi šįmet sueina šimtas metų nuo tos enciklikos paskelbimo. Laukiant naujos enciklikos pasirodymo, skaitytojams gali būti įdomu, kad ir prabėgomis, susipažinti su Katalikų Bažnyčios galvosena socialiniais klausimais, atsispindinčiais “Rerum Novarum” enciklikoje, prieš šimtą metų ir “Quadragesimo Anno” enciklikoje prieš šešiasdešimt metų.

Popiežiaus Leono XIII enciklika darbininkų klausimu pasirodė Romoje keturiasdešimt trečiais metais po Markso - Engelso komunistų manifesto pasirodymo (1848 metais). Darbininkų klausimo svarsty-mo reikalą iškėlė naujos visuomeninio bei ekonominio gyvenimo aplinkybės. Bažnyčia jautė pareigą tarti savo žodį ir nurodyti tei-singą kelią bendruomenės būviui pagerinti. Šią encikliką iššaukė socialistai su savo klaidingomis pažiūromis įvairiais darbinin-kų klausimais.

“Rerum Novarum” enciklikoje sakoma, kad klaidinga pažiūra socialistų, kurie tvirtina, kad, panaikinus privačią nuosavybę ir padarius ją bendra, bus pasiekta didesnės gerovės. Privačios nuosavybės teisė suteikta žmogui pačios prigimties. Ji yra pagrįsta

žmogaus dvasine savybe ir gėrybių panaudojimo teise. Artimesnį žemės pasiskirstymą Dievas yra palikęs patiems žmonėms bei tautų nuostatams. Žemė, pavesta atskirų asmenų nuosavybei, nepaliauja tarnavusi visų žmonių naudai.

Privati nuosavybė yra būtina žmonių taikai bei ramybei išlaikyti. Privačios nuosavybės būtinumą dar labiau išryškina šeimos, kurių teisės ir pareigos nėra mažesnės už valstybės. Priešingai, jos yra dar artimesnės, nes yra pirmesnės. Enciklika taip pat pasisakė prieš valstybės kišimąsi į šeimos vidaus gyvenimą — išskyrus būtiniausius atvejus — arba savinimąsi vaikų globos teisių.

Socialistų propaguojama visų lygybė neįmanoma, nes pati prigimtis yra suteikusi žmonėms įvairių bei didelių skirtumų gabume, sumanyme bei sveikatos atžvilgiu. Krikščioniškasis mokslas pateikia priemones luomų kovai pašalinti per abiejų šalių sąžiningą sutarties laikymąsi, abipusę pagarbą bei teisingą atlyginimo nustatymą. Tikėjimas į amžinąjį gyvenimą taip pat yra viena iš luomų kovą švelninančių priemonių.

Vienas iš Bažnyčios uždavinių yra, šalia dvasinės gerovės, rūpintis ir darbininkų medžiagine būkle, kuriant ir plečiant labdaringas įstaigas. Bažnyčia uždeda tam tikras pareigas ir valstybei, būtent užtikrinti privačios nuosavybės neliečiamumą, įstatymų keliu šalinant darbdavių — darbininkų kivirčų priežastis, saugojant darbininkų sielos reikalus ir jų šiuo atžvilgiu įgimtą teisę, ypač šventadienių poilsį. Valstybė taip pat turi žiūrėti, kad darbininkai nebūtų apkrauti per ilgą, o paaugliai ir moterys jų amžiui ar lyčiai netinkamu darbu ir kad sutartimis būtų užtikrintos jų pareigos sau ir Dievui.

“Rerum Novarum” enciklikoje iškeliamas

darbdavių ir darbininkų draugijų reikšmė darbininkų gerovei kelti, nes žmonės turi įgimtą būrimosi į draugijas palinkimą. Religinį draugijų atsiradimas taip pat pagrįstas prigimtaja teise. Enciklikoje yra labai išgi-riama katalikų dvasininkų ir pasauliečių veikla darbininkų būviui pagerinti. Krikščionys darbininkai, susibūrę į draugijas, savo gražiu pavyzdžiu gali daug padėti klystantiems darbininkams rasti tikrąjį kelią.

Leonas XIII šią encikliką baigė, ragindamas visus padaryti ką kas gali šio klausimo išryškinimui, o ypač vyskupai ir kunigai turėtų be perstojo žmonėse skiepyti krikščioniškąją meilę, visų dorovių valdovę.

Popiežius Pijus XI „Rerum Novarum“ keturiasdešimt metų sukakties proga 1931.5.15 paskelbė „Quadragesimo Anno“ encikliką apie visuomenės tvarkos atnaujinimą ir apie jos, pagal Evangelijos mokslą, patobulinimą. Pastarosios enciklikos pradžioje apžvelgiama „Rerum Novarum“ vaisiai ir atgarsiai Bažnyčioje, moksle, valstybėje ir darbininkijoje. Pijus XI darė išvadą, kad „Rerum Novarum“ buvo darbininkų Magna Charta. Toliau enciklikoje suglaustai primena Leono XIII pamokymus, patarimus darbininkų klausimais. Išvardinami dalykai, pasikeitę nuo Leono XIII laikų ekonomikoje ir socializme. Kalbėdamas apie kapitalizmą, popiežius Pijus XI pastebėjo, kad kapitalistinė sistema nėra bloga savyje, nors ji yra iškreipta ir išsigimus. Labai apgailestautas socialistų atskalos atsiradimas — komunizmas.

Į klausimą, ar galimas kompromisas su saikiaisiais socialistais, gauname atsakymą, kad socializmas negali būti suderintas su Bažnyčios dogmomis, kadangi socialistinis visuomenės supratimas yra iš esmės priešingas krikščioniškojo mokslo tiesoms. Nors socializmas, kaip ir visos klaidos, turi šiek tiek tiesos, tačiau remiasi mokslu, priešingu tikrajai krikščionybei. Enciklikoje socialistai buvo kviečiami sugrįžti į tikrąjį kelią, į motiniškos Bažnyčios globą. „Quadragesimo

TIESA IR ŠVIESA

CHIARA LUBICH

“Kas vykdo tiesą, tas eina į šviesą” (Jn 3, 21).

Šiais žodžiais Jonas savo evangelijoje baigia Jėzaus ir Nikodemo pasikalbėjimą. Nikodemas, Jeruzalės žydų didžiūnas, atėjęs pas Jėzų nakčia, norėjo su juo pasikalbėti. Jėzus tą pasikalbėjimą nukreipė į labai aiškų tikslą, parodydamas Nikodemui nepaprastą Dievo meilę pasauliui: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo vienatinį Sūnų“ (Jn 3, 16). Taip pat parodydamas, kad jis yra tikroji šviesa: „Bet žmonės labiau mylėjo tamsą, nei šviesą, nes jų darbai buvo pikti“ (Jn 3, 19).

„Kas vykdo tiesą, tas eina į šviesą“. Jėzus nori, kad tie žodžiai padėtų mums suprasti kai ką svarbiausio apie jį patį.

Tas, kuris vykdo tiesą, daro tai iš meilės tiesai, todėl nebijo šviesos. Toks asmuo nebijo bausmės, kurią tiesa skirtų, reiškia Jėzus skirtų. Paprastai gili meilė tiesai sujungia su Jėzaus sekimu. Toks, kuris daro gera iš meilės tiesai, anksčiau ar vėliau pažins Jėzų, bet kuris daro blogį, paneigdamas tiesą, nepažins Jėzaus ir jį paneigs.

Čia minimas blogis nėra tasai, kuris gali nutikti kiekvienam silpnybės valandą, kurioje nors atsitiktinėje aplinkybėje ar įvyky-

Anno“ enciklika baigiama, stipriai pabrėžiant reikalą glaudaus darbininkų susibūrimo ir susiklausymo.

Nuo 1978 metų Jonas Paulius II jau yra paskelbęs septynias enciklikas ekonomikos, žmonių religinių teisių, šeimos, gimdymo kontrolės ir kitais žmonijai svarbiais klausimais. Su nekantrumu laukiame jo naujosios enciklikos.

DEL TAVO ŽODŽIO

(LK 5, 1-11)

J. LAURIŪNAS, S.J.

Gal nė apie jokią profesiją ar luomą tiek daug nekalbama ir nesiginčijama, kiek apie dvasinį pašaukimą — apie kunigus ir vienuolius. Kai kam atrodo — tai žuvę žmonės, pasauliui ne-naudingi, nes gyvena be šeimos, nelaimingi, nes atsisako to, kas, visų nuomone, yra vertinga ir žavu. O vis dėlto domimasi šiais žmonėmis, pažiūrima į juos ir iš kitos pusės, prisipažįstama, kad savo veikla jie yra daug nusipelnę savo tautų kultūrai ir istorijai kaip tautinės sąmonės žadintojai, humanizmo pionieriai. Dvasininko pašaukimu domisi rašytojai, filmų režisieriai, TV darbuotojai. Yra garsių romanų apie kunigo gyvenimą, pvz., Graham Green romanas apie kunigą Meksikoje teroro laikais (vok. *Die Kraft und die Herrlichkeit*, ang. *The Power and the Glory*), Bemanos „Kaimo klebono dienoraštis“.

Sielvartingai apie kunigą kalba tikintieji,

kai pasigenda jo patarnavimo arba nemato jame kunigiškos asmenybės. Jono Pauliaus II žodžiais tariant, reiktų mažiau apie tai kalbėti, o daugiau melstis. Tik tikinčiai širdžiai atsiskleidžia šio pašaukimo vertė ir prasmė. Tik per tikėjimą žmogus randa kelią prie Dievo ir prie šio pašaukimo. Tik per tikėjimą žmogus ryžtasi priklausyti Dievui visą gyvenimą ir tarnauti žmonėms.

Bažnyčios istorija glaudžiai rišasi su kunigo asmenybe. Kiekvienas kunigas turėtų dažnai kelti sau klausimą: ką aš duodu Bažnyčiai, ką aš įrašau į savo tautos Bažnyčios istoriją? Toks klausimas kadaise iškilo XVI amž. kunigui Petruui Kanizijui, SJ, olandui, besidarbuojančiam Vokietijoje, kur dėl Liuterio atskalūniškos veiklos Bažnyčios padėtis pasidarė labai sunki. Jis sau pasirašė: kaip kiti Bažnyčią kritikuoja ir spjaudo, aš liksiu jai ištikimas sūnus ir nuo jos mokslo nė per pirštą nesitrauksiu. Tai

je, bet toks, kuris vykdomas aiškiai žinant, sąmoningai apsisprendus.

Mūsų laisvai susikurta galvosena ir elgesys išreiškia, nusprendžia ir paskatina Jėzaus priėmimą ar atmetimą, mūsų išganyimą ar pasmerkimą, pasirinkimą šviesos ar tamsos.

Atvirumas tiesai, neprisirišimas prie savo norų, pasiryžimas sekti Jėzų net kryžiaus kelyje — visa tai yra būtina, kad galėtumėm turėti tą šviesą, kuri leidžia mums matyti dalykus aiškiai ir juos atitinkamai pasirinkti.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Ką mes turėtumėm

daryti, kad galėtumėm turėti atvirą dėmesį tiesai, ugdyti sąžinę, kaip jau minėjome. Pirmiausia, mes turėtumėm stengtis visada turėti didesnę dėmesį Jėzaus evangelijos žodžiams, sekdamai tą Šventosios Dvasios vedančią vidaus šviesą, kuri mums padeda geriau suprasti tuos žodžius ir pagal juos gyventi.

Kadangi esame labai silpni, galintys padaryti daug klaidų, pasiryžkime visada pradėti iš naujo, nuolat atnaujindami savo gerus apsisprendimus, nusižemindami, pasitikėdami Dievo malone.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

nerieškė, kad jis nematė Bažnyčios atstovų klaidų, nematė taisytinų dalykų jos gyvenime. Tam tikra kritika, kylanti ne iš savimeilės, bet iš meilės Bažnyčiai, yra naudinga ir reikalinga.

Kaip mes savo akinius dažnai valome, kad geriau matytume, lygiai taip pat reikia ir savąjį pašaukimą dažnai pamatyti naujoje šviesoje, nuvalius kasdienybės ir rutinos dulkes nuo savo akinių. Čia mums tiktų Evangelijos tekstai iš Luko (5,1...) ir Jono (1,3...), kur rašoma apie apaštalų pašaukimą: čia atrastume kunigo paveikslą.

Pirmasis tekstas — tai nuostabi istorija, kaip Petras su savo draugais, nesėkmingai žvejojęs per naktį, vėl, paklusęs Kristui, plaukia į ežerą. Šį kartą jiems pasiseka: tinklai pilni žuvies, kad vos neplyšta. Ir čia pasigirsta žodžiai: “Nuo šiol jau žmonės žvejosi”. Šiame pasakojime atrandame save pačius. Ta ryto aušra, kai apaštalai vėl plaukia į ežerą — tai mūsų jaunystė, susižavėjusi kunigystės idealu, užsidegusi meile žmonėms, kupina vilčių, pasiryžusi savo likimą sujungti su Kristaus svajonėmis ir likimu. Tai jauno žmogaus iškeliavimas iš namų, ieškant džiaugsmo, ir jo suradimas Dievo artimybėje. Šis džiaugsmas nuolatos atsinaujina, nes stovima prie gyvenimo versmės. Psalmininkas sako:

*Prie Dievo aukuro žengsiu,
pas savo linksmybės džiugesio Dievą.*
(Ps 42,4)

Evangelijoje skaitome, kaip žmonės veržiasi prie Jėzaus — jie nori išgirsti Dievo žodį. Jis stovi ant ežero kranto, žvejai plauna savo tinklus; Jis įlipa į vieną iš dviejų laivelį, į Petro laivelį. Paprašo atsisistumti kiek nuo kranto ir iš laivelio kalba žmonėms. Petro laivelis — Jėzaus katedra. Paskui sako Petru: “Irkis į gilumą ir išmeskite tinklus valksmui”. Naktį nieko ne-

sugavo, tad dabar ryte mesti tinklą atrodė tuščias darbas. Bet Petru Jėzus atrodė toks autoritetingas toks reikšmingas, kad galėjo pasakyti: “Dėl tavo žodžio užmesiu tinklus”. Jėzaus žodžiai Petru daugiau reiškė, negu visa patirtinė realybė. Galilėjos rytas, kurio vėsus šviežumas taip jaučiamas šiame pasakojime, tampa naujo Evangelijos ryto paveikslu po nesėkmingos nakties, taip dažnai pasitaikančios mūsų darbuose ir noruose. Kai Petras ir jo bičiuliai grįžo su pilnais laiveliais, tik bendromis jėgomis partempę laimikį, kuris sudraskė jiems tinklus, tai buvo valanda ne vien fizinio rankų darbo. Šis plaukimas į krantą jam tapo netikėtu vidiniu pasikeitimu. Lukas pastebi, kad prieš tai Petras kreipėsi į Jėzų žodžiu “Mokytojau”, o grįžęs į krantą, parpuolė ant kelių ir Jėzų pavadino ne mokytoju, bet “Viešpačiu”, tai reiškė jau dieviškumo pripažinimą. Petras nuėjo kelią nuo Rabbi iki Kyrie, nuo mokytojo iki Sūnaus. Kai šitaip iš vidaus pasikeitė, jis jau gali priimti pašaukimą. Galbūt ir mums kai kurie asketiniai reikalavimai, kurie yra senas, šimtmečiais kartojamas Bažnyčios žodis, būtų priimtinesnis, jei būtų gilesnė vidinė permaina mūsų sieloje.

Verta prisiminti pirmąjį pašaukimo sceną, kaip ją aprašo Jonas (1,35). Ten pasakojama, kaip du pirmieji mokiniai — Andriejus ir kitas nežinomas nusekė paskui Jėzų, paveikti Krikštytojo žodžių: “Štai Dievo Avinėlis!” Jis suvokė savo nuodėmingumą, bet juose sušvito ir viltis, kad šis Dievo Avinėlis yra skirtas nusidėjėliui. Galima nujausti, kad abu šie vyrai dar yra netikri: jie nori būti mokiniiais, bet kažko delsia. Jie seka iš paskos, atsargūs, nieko nesakydami. Tada Jėzus atsigręžia į juos ir prakalbina: “Ko ieškote?” Jų atsakymas nedrąsus, gal ir nesklandus, bet jie eina tiesiog prie reikalo: “Rabbi, kur gyveni?” Jie nori žinoti, kur Jis būna, kad galėtų arčiau susipažinti su Juo.

Jėzus atsako: “Ateikite ir pamatysite”. Šių žodžių aidas netrukus pasikartojo aprašymo gale, kai Natanaeliui pasakoma: “Tu pamatysi didesnių dalykų”. Ateiti — tai reiškia pamatyti, savo pačių akimis įsitikinti. Ten, kur Jėzus yra, ten yra “atsivėręs dangus”, slėpingoji Dievo buveinė (1,51), ten žmogus stovi Dievo šviesoje. “Ateikite ir pamatysite”. Tai susišaukia su psalme, kurią gieda Bažnyčia šv. Komunijos metu: “Patyrinėkit ir pamatysit, koksai Viešpats geras” (Ps 33,9). Reikia eiti, neidami nematysime. Tik patiriant atsiveria akys. Kaip kadaise rojuje ragaujant uždraustą vaisių atsivėrė akys — pamatome, koks geras yra Viešpats. Tik einant, tik būnant prie Jėzaus, įvyksta praregėjimas. Jei nesiryštame sekti iš arčiau, neatsivers mums akys. Reikia drąsos ir ryžto. Jonas pastebi, kad buvo apie dešimtą valandą, tai reiškia jau vėlyvas laikas, kada jau negalima nieko naujo pradėti, kada viskas jau numlemta, apspręsta. Pagal apokaliptinį laiko skaičiavimą — tai pabaigos valanda. Kas eina pas Jėzų, žengia galutinį žingsnį, įžengia į galutinį tarpesnį: susiliečia su paruzija, — tai Prisikėlimo ir Dievo Karalystės esatis.

Kai žmogus eina, jis ir išvysta. Tai matyt kaip Luko, taip ir Jono Evangelijoje. Jėzui prakalbinus, abudu atsiliepia “Rabbi”. Kai, pabuvę pas Jį, grįžta, Andriejus sako savo broliui Simonui: “Radome Mesiją!” — Dievo Pateptąjį — Kristų. Eidamas pas Jėzų, pabuvojęs pas Jį, perėjo kelią nuo “Mokytojo” iki “Kristaus”, išmoko Mokytojo asmenyje matyti Kristų, o tai pasiekama tik būnant pas Jėzų. Matome, kad trečioji ir ketvirtoji Evangelija nurodo tą patį kelią: vos tik išgirdus pirmąjį Jėzaus žodį, reikia susidomėti, pasekti, eiti kartu — reikia pasiryžti šuoliui. Tai egzistencinis eksperimentas, didysis gyvenimo šuolis: remiantis vien žodžiu, įsileisti į vidinę kelią, kurioje išvystama nuostabių dalykų: ką ausys girdėjo, pamato akys.

Mes visi pradėjome kelią, vedami Bažnyčios tikėjimo, kad Jėzus yra Dievo Sūnus, bet ar mes pamatysime, tai priklausys nuo mūsų žygio, kiek mes eisime kartu ir būsime pas Kristų. Tik tas, kurs mato savo paties akimis, o ne iš antros rankos tiki, gali kitus šaukti ir kviesti. Eiti, remtis “Jo žodžiu” — tai apaštalavimo siela, kunigiškos tarnystės siela. Mes nuolatos turime klausti: “Viešpatie, kur gyveni?” Visada reikia surasti laiko pasilikti pas Jėzų. Visada turime, remdamiesi vien Jo žodžiu, nors atrodytų ir neprasminga, ir “neapsimoka”, mesti tinklus. Visada Jo žodis mums turi būti reikšmingas, lemiantis ir pats svariausias, svaresnis už statistiką, techniką ir viešąją nuomonę. Dažnai mums gali atrodyti, kad jau dešimta valanda, reiškia — jau vėlus laikas, ir susitikimą su Jėzumi reiktų atidėti. Bet ši valanda kaip tik gali būti Jo artimybės valanda.

Dar būtų galima žvilgtelėti į paveikslus, kuriuos neseniai apžiūrėjome. Abu Jono minimi mokiniai atkreipė dėmesį į žodį “Avinėlis”. Jie gyvai pajuto, kad yra nusidėjėliai. Jiems tai nebuvo kažkokia normali religinė frazė, bet tai, kas juos giliai viduje palietė: jie suvokė, kad tai yra tikra realybė. Šitai suvokus, Avinėlis jiems tapo viltimi, ir todėl nusprendė sekti paskui Jį. Kai Petras grįžo su dideliu laimikiu, įvyko kažkas netikėta. Jis nepuolė, kaip mes galvotume, Jėzui ant kaklo, dėkodamas už tokį pavykusį reikalą, bet puolė po kojomis. Jis nelaikė Jėzų apkabinęs, kad ateityje laimėtų kažką, bet stumia nuo savęs, nes jį apėmė baimė, įsitikinęs, kad jis susidūrė su dieviška jėga. “Pasitrauk nuo manęs, Viešpatie, nes aš nusidėjėlis!” Kai tik patiriamas Dievas, žmogus kartu patiria ir savo nuodėmingumą, ir jie rimtai įsimasto į tai, jis tada save tikrai pažįsta. Jis atranda didžią tiesą. Kai žmogus žino, kad jis yra nusidėjėlis ir išvysta nuodėmės blogybę, jis šaukia: “Atsiverskite ir tikėkite Evan-

gelija!” (Mk 1,15). Neatsivertus neinama prie Jėzaus, prie Evangelijos. Keisti, bet teisingi Herstertono žodžiai: “Šventąjį pažinsi iš to, kad jis žino, jog jis yra nusidėjėlis”. Šiandien žmonėse išblėsusi Dievo patirtis todėl, kad nebejaucia nuodėmės; kai nyksta nuodėmės supratimas, tolstama ir nuo Dievo. Baimės pedagogika yra klaidinga, bet reiktų įsisąmoninti Biblijos žodžius: “Išminties pradžia — Viešpaties baimė”. Teisinga Dievo baimė veda į tikrą išmintį. Reikia jos išmokti, kad išmoktume tikros meilės ir supratimo, ką reiškia, kad privalome Dievą mylėti, nes Jis myli mus. Tai suprato Petras, Andriejus, Jonas, tai turi įsisąmoninti kiekvienas kunigas. Atsiversti — šį pirmąjį krikščionybės žodį — gali tik tas tarti ir skelbti, kas pats yra patyręs atsivertimo būtinybę ir yra paliestas malonės didybės.

Bažnyčioje su nuodėmės patirtimi rišasi Krikšto ir Atgailos sakramentai, o su kitais Evangelijoje minimais išgyvenimais, kaip eiti, pamatyti ir pasilikti pas Jėzų, rišasi Eucharistijos paslaptis. Pastaroji — tai Jėzus, esąs mūsų tarpe. “Matysit” — žodžiai, pasakyti Natanaeliui, kaip tik tinka Eucharistijai, kur mums atsiveria dangus (Jn 1,51), kur, vaizdžiai kalbant, kyla ir nusileidžia angelai. Jėzus pasilieka Aukoje — meilės akte, kuriuo Jis atsiduoda Tėvui, o taip pat ir mums. 33 psalmėje, kur sakoma: “Patyrinėkit ir pamatysit, koksai Viešpats geras”, yra žodžiai: “Prisiartinkite prie Jo ir būsite apšviesti” (Vulgata). Jungtis su Viešpačiu šv. Komunijoje — tai jungtis su tikrąja šviesa, kuri apšviečia kiekvieną žmogų, kuris tik ateina į šį pasaulį (Jn 1,9).

Sustokime dar prie vieno punkto, bendro abiem pasakojimams. Nuo gausybės užgrobtų žuvų ima trūkinėti tinklai. Petras ir jo bendrai nepasimeta. Jie pamoja kito laivelio žvejams ateiti pagalbon. Tie atplaukė, ir žuvimi prisipildė abi valtys, kad vos neskendo. Panašiai Jono Evangelijoje

Marija su angelais ir šventaisiais.
6-toj o šimtmečio ikona.

Andriejus netyli, kad sutiko nuostabų Asmenį. Jis kviečia savo brolių Simoną. Tas pats atsitiko su Pilypu, kuris išsipasakojo Natanaeliui. Pašauktieji šaukia kitus. Jis jungiasi į mokinių gretas ir ieško kitų. Kiekviename pašaukime slypi ir žmogiškasis elementas: broliškumas, paraginimas, paskatinimas. Jei mes pagalvotume apie savąjį pašaukimą, pamatytume, kad jis neatėjo tiesiai iš dangaus, lyg žaibas, bet veikė dar

MATER ECCLESIAE

Bažnyčios Motina.

Mozaika Šv. Petro aikštėje Vatikane, popiežiaus pašventinta 1981 m. gruodžio 8 d.

ir žmonės — kai kurių tikinčiųjų pavyzdys, žodžiai. Pašaukime išsilaikome tik tada, jei mes tikime, ne vien antriniais šaltiniais remdamiesi, kad “tas ir tas pasakė”, bet patys, kitų vedami, randame Jėzų (“Mes tikime ne dėl tavo šnekos; mes patys išgirdome ir žinome, kad jis iš tiesų yra pasaulio Išganytojas” (Jn 4,42). Pašaukimui reikia kelių momentų: kad kas pakalbintų, pavedėtų, kad pats žmogus eitų ir savo akimis pamatytų. Labai daug reiškia draugo-konfratro ranka, petys, žodis, pavyzdys. Tikėjime reikia vertinti ir žmogiškąjį elementą. Kito žmogaus pagalba brandina mūsų susitikimą su Jėzumi. Lygiai kitas žmogus gali mus ir atitolinti nuo Jėzaus.

Lukas rašo, kad Petras žvejojo kartu su Zebediejaus sūnumis Jokūbu ir Jonu. Pastarieji vadinami jo “bendrais” (Koinonoi). Tai mažutė žvejų bendruomenė, “kooperatyvas” su Petru priešakyje. Jėzus pirmiausiai pašaukia Petro grupę (koinonia, communio). Šis kasdieniškasis gyvenimo reiškinys, kad žmonės sudaro darbo grupę, Luko Evangelijoje įgauna naują prasmę. Žvejų bendrija tampa Jėzaus bendrija. Krikščionys tampa šio žvejų laivelio bendrų atspindžiu, sujungti Kristaus šaukimo, sujungti malonės stebuklo, kai po beviltiškos nakties jūra apdovanoja savo lobiu. Drauge apdovanojami, drauge ir siunčiami.

Žvejų gyvenimo išskarpėlę įdomiai aiškina šv. Jeronimas. Žuvį ištraukti iš vandens — tai ištraukti ją iš jos natūralaus gyvenimo ir atiduoti mirčiai. O žmogų ištraukti iš pasaulio vandens — tai reiškia ištraukti jį iš mirties elemento, ištraukti iš tamsios nakties ir suteikti jam dangaus šviesos ir oro. Tai reiškia perkelti jį į gyvybės elemento sferą, kur viešpatuoja šviesa, kur matyti tiesa. Šviesa yra gyvenimas, o elementas, kuriuo intensyviausiai žmogus gyvena, yra tiesa, kuri kartu yra ir meilė. Žmogus, kuris plaukioja pasaulio

nukelta į psl. 169

Lietuvos jėzuitų veiklos apžvalga

- 1491 — Ispanijoje, Lojoloje, gimė šv. Ignacas, Jėzaus Draugijos (jėzuitų ordino) įkūrėjas.
- 1534 — Pirmieji šv. Ignaco ir jo draugų įžadai.
- 1540 — Popiežius Paulius III patvirtina Jėzaus Draugiją.
- 1555 — Vilniuje lankosi T. Alfonsas Salmeronas, vienas iš pirmųjų šv. Ignaco bendradarbių.
- 1556 — Romoje miršta ordino įsteigėjas šv. Ignacas.
- 1568 — Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius nutaria įsteigti Vilniuje jėzuitų aukštąją mokyklą.
- 1569 — Pirmieji keturi jėzuitai apsigyvena Vilniuje (X 28).
- 1570 — Įsteigiama Vilniaus jėzuitų kolegija.
- 1570 — Vaidinimu “Herkulis” Vilniaus jėzuitų kolegijoje pradedama naši mokyklinio teatro veikla Lietuvoje.
- 1571 — Karalius Žygimantas Augustas, atsisakydamas patrono teisės, perleidžia Vilniaus parapinę Šv. Jono bažnyčią jėzuitams ir jų vadovaujamai kolegijai (vėliau —universitetui).
- 1573 — Vilniuje pradeda veikti jėzuitų kolegijos moksleivių Soladicija.
- 1575 — Mikalojus Kristupas Radvilas (Našlaitėlis) perkelia savo spaustuvę iš Nesvyžiaus į Vilnių ir ją paveda jėzuitams.
- 1579 — Karalius Steponas Batoras suteikia Vilniaus jėzuitų kolegijai Akademijos—Universiteto privilegiją.
- 1579 — Popiežius Grigalius XIII suteikia Vilniaus jėzuitų mokyklai universiteto teises.
- 1580 — Pirmasis iš lietuvių jėzuitų T. Jonas Kumelis gauna kunigystės šventimus.
- 1584 — Jėzuitai pirmą kartą apaštalauja Kaune.
- 1585 — Jėzuitai išleidžia latvių kalba katekizmą.
- 1595 — Jėzuitų spaustuvė Vilniuje išleidžia M. Daukšos išverstą J. Ledesmos katekizmą, pirmąją lietuvių kalba katalikišką knygą Lietuvos teritorijoje.
- 1598 — Sudaroma Lietuvos jėzuitų viceprovincija.
- 1599 — Buvo 62 iš Lietuvos kilę jėzuitai (11 kunigų, 14 klierikų, 37 broliai).
- 1604 — Padedami pamatai jėzuitų Šv. Kazimiero bažnyčiai Vilniuje (V 12).
- 1604 — Vilniuje įsteigiamas jėzuitų naujokynas.
- 1607 — Jėzuitams pavedama rūpintis Varnių kunigų seminarija.
- 1608 — Įkuriama savarankiška Lietuvos jėzuitų provincija.
- 1608 — Jėzuitai apsigyvena Kražiuose.
- 1610 — Vilnių nusiaubia didelis gaisras; žiauriai nukenčia universitetas, jo biblioteka, archyvas (VII 01).
- 1616 — Įsteigiama Kražių jėzuitų kolegija.
- 1618 — 1625 — Pirmasis lietuvis Vilniaus akademijos rektorius — T. Jonas Gruževskis.
- 1623 — Popiežius Urbonas VIII Romoje vainikuoja laurų vainiku Motiejų Kazimierą Sarbievijų, Lietuvos jėzuitų provincijos žymų poetą.

- 1631 — Vilniuje miršta jėzuistas Konstantinas Sirvydas, lietuvių kalbos žinovas, pirmųjų lietuviškų knygų autorius.
- 1641 — Karalius Vladislovas IV suteikia Vilniaus Adademijai privilegiją įsteigti teisės ir medicinos fakultetus.
- 1642 — Kaune pastoviai apsigyvena jėzuitai.
- 1644 — Pradedama veikti Vilniaus universiteto civilinės ir kanonų teisės fakultetas.
- 1649 — Kaune atidaroma jėzuitų mokykla.
- 1650 — Danzige išleidžiama jėzuito Alberto Kojalavičiaus Lietuvos istorijos I-oji dalis (II-oji dalis pasirodė 1669 Antverpene).
- 1653 — Kaune miršta jėzuistas Mikalojus Lancicijus, plačiai išgarsėjęs dvasinio turinio krygų autorius.
- 1653 — Kauno jėzuitų rezidencija pakeliama į kolegiją (bet po 1655 vėl rezidencija ir nuo 1702 kolegija).
- 1655 — Pradedama veikti antroji jėzuitų kolegija Žemaičių žemėje, Pašiaušės vietovėje.
- 1655 — Rusų ir kazokų kariuomenė įsiveržia į Vilnių (VIII), plėšia, naikina ir degina miestą, išžudo apie 14.000 gyventojų; ketveriems metams nutrūksta jėzuitų Akademijos veikla.
- 1657 — Janovos vietovėje netoli Pinsko nukankinamas už tikėjimą Lietuvos provincijos provincijolas jėzuistas Andrius Bobola, prieš tai keliolika metų apaštalavęs Vilniuje (1938 paskelbtas šventuoju).
- 1670 — Miršta jėzuistas Žygimantas Liauksminas, Vilniaus universiteto profesorius, rektorius ir muzikologijos veiklų autorius.
- 1700 — Lietuvos jėzuitų provincijoje jau 716 jėzuitų (316 kunigų, 196 klierikai, 204 broliai), gyvenančių 27 vienuolynuose.
- 1710 — Lietuvoje siaučia didysis maras; vien tais metais mirė 150 Lietuvos jėzuitų.
- 1732 — Lietuvos jėzuitų provincija turėjo 982 narius.
- 1753 — Jėzuistas T. Tomas Žebrauskas įsteigia pirmąją Vilniaus astronomijos observatoriją.
- 1756 — Lietuvos jėzuitų provincijoje 1068 jėzuitai (490 kunigų, 248 klierikai, 330 brolių, gyvenančių 32 vienuolynuose ir 61 misijų punkte).
- 1758 — Iš rytinėje Lietuvos jėzuitų provincijos dalyje (Mozūruose ir Gudijoje) esančių kolegijų ir rezidencijų sudaroma nauja Mozūrų jėzuitų provincija. Lietuvos provincijoje 1759 lieka 604 nariai; 272 kunigai, 151 klierikas, 181 brolis (iš jų 26 klierikai ir 14 brolių — novicai).
- 1773 — Vilniaus akademijos jėzuitams paskelbta ordino panaikinimo brevė (XI 12).
Apie tą laiką brevė buvo paskelbta ir kituose Lietuvos jėzuitų namuose. Nemaža jėzuitų persikelia į Polocką ir kitas rusų užimtas vietas, kur carienė Kotryna II buvo uždraudusi skelbti panaikinimo brevę.
- 1773 — 1820 — Visa Jėzaus Draugija oficialiai gyvuoja ankstesnėje Lietuvos provincijos rytinėje dalyje su 4 kolegijomis, 2 rezidencijomis, 12 misijų stočių, 6 kitomis mokyklomis ir 178 nariais.
- 1782 — 1785 — Jėzaus Draugijai vadovauja lietuvis T. Stasys Černevičius.
- 1785 — 1798 — Generolo pareigas eina T. Gabrys Lenkevičius.
- 1798 — 1802 — Trečiasis lietuvis, vadovavęs Jėzaus Draugijai, T. Pranciškus Kareu; po-

- piežius Pijus VII jam suteikia generolo titulą, tuo tuo patvirtindamas jėzuitų ordiną Rusijoje.
- 1810 — Daugpilyje miršta jėzuitas Martynas Počobutas, garsus Vilniaus universiteto astronomas ir po jėzuitų panaikinimo 20 metų universiteto rektorius.
- 1812 — Caro Aleksandro I dekretu įsteigta Polocke jėzuitų akademija su 3 fakultetais.
- 1814 — Popiežius Pijus VII atkuria jėzuitų ordiną visame pasaulyje.
- 1820 — Caras Aleksandras I įsako išstremti iš Rusijos visus jėzuitus. Jie persikelia į Austrijos valdomą Galiciją.
- 1885 — Vokietis jėzuitas T. Lassingas slapta lankosi Lietuvoje ir mokosi lietuvių kalbos, norėdamas patarnauti lietuviams išeiviams Brazilijoje.
- 1919 — Palaimintojo Jurgio Matulaičio pavedimu, vokiečių jėzuitas T. Fr. Muckermanas pradeda kunigo darbą Šv. Kazimiero bažnyčioje Vilniuje.
- 1919 — Pirmasis naujųjų laikų lietuvis jėzuitas T. Benediktas Andruška rūpinasi atkurti jėzuitų ordiną Lietuvoje.
- 1920 — 1922— Į Jėzaus Draugiją įstoja dar du lietuviai; Juozas Venckus ir Jonas Paukštys.
- 1923 — Po 150 metų pertraukos Kaune įsikuria jėzuitų namai Vokiečių Vakarų provincijos globoje. Vyresniuolu paskiriamas T. Jonas Kipas.
- 1924 — Atidaroma Kauno jėzuitų gimnazija.
- 1929 — Įkuriamas Lietuvos jėzuitų naujokynas Pagryžuvyje.
- 1930 — Atkuriamas Lietuvos jėzuitų viceprovincija.
- 1930 — T. Benediktas Andruška įkuria Šv. Ignaco bažnyčią ir jėzuitų rezidenciją Šiauliuose.
- 1931 — T. Jonas Bružikas išvyksta vesti misijų į JAV parapijas; 1937 jį pakeičia T. Jonas Kidykas.
- 1936 — Paskelbiama savarankiška Lietuvos jėzuitų provincija; T. Benediktas Andruška paskiriamas provincijolu.
- 1940 — Sovietų okupacinė valdžia uždaro Kauno jėzuitų gimnaziją.
- 1941 — Lietuvos jėzuitų provincijoje 77 nariai; 7 tėvai vokiečiai, 17 lietuvių tėvų, 17 klierikų ir 46 broliai.
- 1941 — Vokiečių okupacinė valdžia leidžia jėzuitams atkurti savo gimnaziją Kaune.
- 1941 — 1944 — Lietuvos jėzuitai Pagryžuvyje globoja vokiečių okupacinės valdžios persekiojamus lenkus jėzuitus; padeda gelbėti Lietuvos žydus nuo sunaikinimo.
- 1944 — Sovietų okupacinė valdžia vėl suvalstybina jėzuitų gimnaziją Kaune.
- 1944 — Sovietinė valdžia pradeda varžyti Bažnyčios ir vienuolynų veiklą. Jėzuitų vienuolyne Kaune prigludžiama Kauno kunigų seminarijos dalis. Suimamas T. Antanas Bieliūnas.
- 1946 — Jėzaus Draugijos vyresniojo — T. Generolo nurodymu pirmieji Lietuvos jėzuitai atvyksta į JAV iš pokarinės Europos. T. Stasys Kulbis pradeda misionieriaus darbą tarp Kanados lietuvių.
- 1948 — Uždaromas jėzuitų naujokynas Pagryžuvyje. Naujokai laikinai prisiglaudžia Tytuvėnų vienuolyno patalpose. Broliai išsklaidomi (VIII 01).
- 1948 — Jėzuitų naujokynas perkeliamas į Šiaulius (X).

- 1948 — Pirmieji lietuvių jėzuitų namai Čikagoje su provincijolo pareigas einančiu T. Jonu Kidyku (IX 25).
- 1949 — Uždaroma Šv. Kazimiero jėzuitų bažnyčia Vilniuje (I 03); kiek vėliau uždaroma ir Šv. Pranciškaus Ksavero jėzuitų bažnyčia Kaune.
- 1949 — Varlaukyje (Tauragės) apskr.) suimamas T. Benediktas Andruška (II 21).
- 1949 — Uždaroma Šiaulių Šv. Ignaco bažnyčia, vienuolynas ir naujokynas (V).
- 1949 — Žąsliuose (Kaišiadorių apsk.) suimamas T. Jonas Danyla.
- 1949 — Čikagoje įsteigiama lietuvių religinė radijo valandėlė (vedėjas T. Jonas Borevičius). T. Jonas Kidykas aplanko Pietų Amerikos lietuvius su misijomis ir pamokslais.
- 1949 — 1956 — Sovietiniuose lageriuose kalėjo tėvai: B. Andruška, J. Bieliūnas, J. Paukštys, J. Danyla, P. Lygnugaris, A. Markaitis, A. Šeškevičius, brolis A. Janulis ir kiti.
- 1950 — T. J. Vaišnys suorganizuoja pirmąją berniukų stovyklą Michigano valstijoje, paskui šį darbą iki 1957 m. tęsia T. J. Borevičius.
- 1950 — T. Jonas Kubilius steigia Aušros Vartų parapiją Montrealyje (bažnyčia pastatyta 1953).
- 1950 — T. Jonas Bružikas ir T. Vladas Mikalauskas (1951) kuria lietuvių parapiją Montevidėjuje, Urugvajuje (bažnyčia baigta 1953).
- 1950 — Čikagoje pradamas leisti žurnalas „Laiškai lietuviams“, redaguoja T. Juozas Vaišnys (1964—1970 redagavo T. Kęstutis Trimakas).
- 1951 — Verchne Uralske (Čeliabinsko srityje) lageryje miršta T. Benediktas Andruška.
- 1952 — Čikagos lietuviai jėzuitai perima „Žvaigždės“ žurnalo redagavimą ir leidimą. „Žvaigždė“,ėjusi Lietuvoje 1919—1940, nuo 1943 buvo redaguojama ir leidžiama JAV dviejų lietuvių kilmės jėzuitų, priklausančių Naujosios Anglijos provincijai. Čikagoje ji ėjo iki 1968 (redagavo T. Bronius Krištanavičius ir T. Algimantas Kezys).
- 1955 — Sao Paulo mieste įsteigiama misija tarp Brazilijos lietuvių, 1968 tapusi Šv. Kazimiero parapija su klebonu T. J. Bružiku; 1978 perleista lietuviams saleziečiams.
- 1956 — 1960 Dauguma kalintų jėzuitų išeina į laisvę, grįžta į Lietuvą. Tėvai A. Šeškevičius, P. Lygnugaris, J. Smilgevičius, J. Paukštys apaštalauja Sibire tarp tremtinių.
- 1956 — Čikagoje T. Br. Krištanavičius pradeda Jaunimo centro statybą; Jaunimo centras baigtas 1957, praplėstas 1972 ir 1977.
- 1958 — Lietuvių katalikų mokslo akademijos pirmininku išrinktas T. Antanas Liuima Romoje; iki 1990 LKMA išleidžia 50 tomų.
- 1958 — Antrą kartą suimamas T. A. Markaitis.
- 1962 — Antrasis T. Jono Danylos ir T. A. Šeškevičiaus areštas.
- 1969 — T. Pranciškui Masilioniui vadovaujant, įkuriamas Eucharistijos Bičiulių sąjūdis.
- 1970 — Dubingiuose (Molėtų rajone) trečią kartą suimamas T. A. Šeškevičius; šį kartą už vaikų katechizaciją.
- 1970 — T. Anicetas Tamošaitis veda lietuvių radiją Madride (iki 1972).

- 1972 — Išeina pirmasis Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos numeris (III 19); ligi 1988 pasirodo 81 nr.
- 1974 — Jėzuitai perima Dievo Motinos Nuolatinės Pagelbos parapiją Clevelande; klebonas T. Gediminas Kijauskas.
- 1975 — Į Lietuvos Helsinkio grupę įstoja T. Karolis Garuckas.
- 1978 — Įkuriamas Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetas, Vienas iš steigėjų jėzuitas T. Sigitas Tamkevičius.
- 1978 — Už Kronikos dauginimą ir platinimą suimamas brolis Anastazas Janulis.
- 1979 — T. Karolio Garucko mirtis.
- 1979 — Lietuvoje ir išeivijoje švenčiamas Vilniaus universiteto įsteigimo jubiliejus.
- 1980 — Sunkiųjų metų apaštalo T. Pranciškaus Masilionio mirtis.
- 1983 — T. Sigitas Tamkevičiaus areštas.
- 1984 — Už Vėlinių procesijos suorganizavimą 3 metams kalėti nuteisiamas T. Jonas Kastytis Matulionis.
- 1986 — Jėzaus Draugijos Generolas T. Peter—Hans Kolvebachas laiko Mišias ir vieši lietuvių jėzuitų namuose Čikagoje.
- 1988 — Pirmieji laisvėjimo metai — iš lagerių grįžta tėvai J. K. Matulionis, S. Tamkevičius.
- 1989 — Jėzuitams grąžinamos bažnyčios; Šv. Kazimiero Vilniuje ir Šv. Pranciškaus Ksaverio (jėzuitų) Kaune (kitur ji vadinama Šv. Stanislovo Kostkos bažnyčia).
- 1990 — Grąžinama Šv. Ignaco jėzuitų bažnyčia Šiauliuose (XII 07).
- 1990 — Prie Čikagos (Lemonto) įsteigiama Pal. Jurgio Matulaičio lietuvių misija su visomis parapijos teisėmis (misijos kapelionas T. Leonas Zaremba). Apylinkėse jėzuitai aptarnauja lietuviškai Rockfordo (nuo 1967), Union Pier (nuo 1973), Lemonto (nuo 1980), Šv. Kryžiaus (nuo 1983), Beverly Shores (nuo 1988) ir kitas parapijas.
- 1990 — 1991 — Švenčiami jubiliejiniai šv. Ignaco metai: 500 metų nuo Jėzaus Draugijos steigėjo šv. Ignaco gimimo ir 450 m. nuo jėzuitų oficialaus įsteigimo.

Dėl tavo žodžio... *atkelta iš psl. 164*

vandenyje, to nežino. Todėl jis nenori būti ištraukiamas iš šio vandens. Jis mano, kad yra paprasta eilinė žuvelė, kuri turi mirti, jei bus ištraukta iš vandens gelmių. Iš tiesų, tai reiškia mirtį. Bet ši mirtis veda į tikrąjį gyvenimą, kuriame žmogus atranda save. Būti Jėzaus mokiniu — tai leisti, kad Jėzus mus pagautų, Jėzus, kuris yra paslaptinga žuvis, pasinėrusi į pasaulio vandenį, į mirties vandenį; Jis pats tapo žuvimi, kad mes Jį pagautume, kad Jis taptų mums gyvenimo duona. Jis leidžiasi sugaunamas, kad mes

būtume Jo sugauti ir rastume drąsos kartu su Juo būti ištraukti iš mūsų įpročių ir patogaus gyvenimo vandens. Jėzus tapo žmonių žveju, prisiėmęs ant savęs jūros naktį ir pats nužengęs į kančios gelmes. Žmones žvejoti gali tik tie, kurie tokiu būdu yra panašūs į Jį. Žmonių žvejas turi įlipti į Petro laivelį, turi būti Petro bendras. Pašaukimas — ne privatus, ne asmeniškąs dalykas: sekti paskui Jėzų negalima vien savo galva. Pašaukimo laukas — visa Bažnyčia, kuri gali išsilaikyti bendrai tik su Petru ir su visais Jėzaus Kristaus apaštalais.

(Pagal Ratzingerį).

Laiškas Motinai

Kaip keista, juk dar antradienį mes šnekėjomės visą naktį. Aš Tau išpasakojau visą savo gyvenimą, visas savo mintis, sėkmes ir nesėkmes. Dabar man belieka tik viską užrašyti.

Aš suradau Dievą ne tik bažnyčioje, bet ir gyvenime žiūrėdama į Tave. Kaip aš galėjau tikėti tais bukais mokyklos ateistais, kurie skelbė viena, o darė kita? Aš juk turėjau Tave — gyvą žmogiškumo, gerumo ir gailestingumo pavyzdį. Aš supratau, kad svarbu turėti visiškai ramią sąžinę. Tikiu, kad Tu ją turi, nes niekada nepadarei jokio didesnio nusikaltimo. Mane sukrėtė filmas „Atgaila“ ir to jauno vaikinio tragedija, tokia dažna mūsų gyvenime. Bet kartu aš taip apsidžiaugiau, kad niekada gyvenime nesulauksiu tokios dienos kaip jis. Aš niekada Tavimi nenusivilsiu, nes Tu man pavyzdys visame kame. Ir buityje, ir meilėje, ir mene, ir žiniose.

„Niekas nesulyginama su saule“, rašė Šekspyras. Bet Jūsų (Tavo ir tėvelio) meilė ir pagarba vienas kitam — man lyg saulė. Aš nemačiau jūsų besipykstančių, aš nemačiau jūsų niekinančių ar žeminančių vienas kitą. Žiūrėdama į tėvą, aš pradėjau garbinti vyrą, kaip proto, valios, šaltakraujiškumo įsikūnijimą. Aš Tau pasakojau, kuo man baigėsi visi vyro garbinimai, bet Tu vis vien man neleidai patikėti I. Simonaitytės herojaus Viliaus Karaliaus žodžiais „Garbinti vyrą? Kokia nesąmonė!“ Aš bijau vieno, kad nesugebėsiu būti tokia saulė vyrui, kokia esi Tu.

Tu — meno žmogus. Jūs abu menininkai. Aš jums nepaprastai didžiuojuosi. Tu išugdei mano skonį, įpratinau rinktis, o ne imti, kas

papuola; įpratinau ieškoti ir rasti. Poezija, muzika ir architektūra — visa tai mus taip sieja. Tavo poetas Marcinkevičius tapo ir mano poetu. O ar atsimeni, kaip mes atradome Saint-Exuperi „Mažąjį Prinčą“? Šios dieviškos knygos filosofija aš remiuosi kone kasdien. Tavo jaunystės džiazas ir „Bitlai“ tapo mano muzika, mano kartos Stingas ir „Talking Heads“ žavi Tave. Kaip gerai, kad aš išaugau, kad pradėjau rasti tiek mus vienijančių dalykų. Tu įtikinai mane, kad be meno ir kūrybos neįmanoma sukurti asmenybės.

Tu puikiai mokeisi mokykloje. Aš pavadėjau Tavo gabumus, deja, laikai keitėsi, keitėsi ir pažiūros į mokyklą. Tu man pasakojai apie meilę ir pagarbą mokytojui, aš tuo pasidžiaugti negaliu. Nebent išskyrus keletą asmenybių. Tu klausai mane, kodėl aš nelankau mokyklos ir pykstuosi su mokytojais. Bet juk pati supranti, kad po Tavo tyrumo ir sąžiningumo tas melas ir bukumas mokykloje mane žudo. Aš negaliu gerbti mokytojo, kuris, įeidamas į klasę, nepalieka savo ambicijų už durų, aš negaliu nekovoti prieš bukumą ir abejingumą. Tu ir tėvelis ugdėte manyje asmenybę, individualybę. Jie gi norėjo mus padaryti pilka, lengvai valdoma mase. Tai buvo baisiausias dalykas, kurį aš pamačiau mokykloje. Laimei, Tu mane visuomet suprasdavai, Tau aš galėdavau pasiguosti ta klaikia neteisybe.

Tavo gyvenimo tikslu niekada nebuvo daiktas ar apskritai materialinės gėrybės. Tavo širdyje visuomet pirmavo gerumas, gailestingumas, meilė artimui ir Tėvynei Lietuvai. Tu mane išmokei mylėti Tėvynę, gerbti jos spalvas. Aš visuomet sakiau tiesą apie Lietuvą, galbūt todėl ir dabartinis atgimimas nedaug tepakeitė Tavo ir mano gyvenimą. Tau nereikėjo atgimti, nes Tu niekuomet nebuvai užsnūdus. Tavo ir mano požiūrį į gyvenimą aš apibūdinau O. Mandelštamo eilutėmis:

„O galėčiau gyvenimą prašvilpti lyg varnėnas, užsikąsti riešutų pyragu...“

Bet, matyt, negalima, niekaip...

Marija-Rūta

♦ JAV kariniuose daliniuose dabar tarnauja 66 katalikų kapelionai, bet jų reikia dar daugiau.

LAIMĖ PO RANKA

Kun. Jonas

Nedidelis medinis burinis laivas plaukė Amerikon. Pateko audron. Išblokštas iš kelio, paklydo ir keletą parų klaidžiojo. Išsibaigė maistas. Net ir geriamasis vanduo. Nusišypsojo laimė. Susitiko žvejų laivą ir pasiprašė gėlo vandens. To laivo kapitonas šūktelėjo: “Pasisemkit patys, kiek tik jums reikia! Visur čia aplink yra gėlas vanduo”. Paklydėlis buvo pasiekęs didelės upės intaką vandenynan, ir čia vanduo buvo geriamas.

Plaukioja daugybė šeimos laivų. Klaidžioja paklydę. Ir jie pritrūkę geriamo laimės vandens. Bene liūdniausia yra tai, kad tos šeimos nežino, jog jų laimės šaltinis yra čia pat, po ranka — tik semkis ir gerk, kiek tinkamas.

Visų šaltinių vandenys trykšta iš žemės gelmių. Šeimos laimės šaltiniai trykšta iš tikėjimo gelmių ir srovelėmis teka Šv. Rašto eilutėmis. Reikia tik jas susieškot ir imti visa širdimi ragauti. Apaštalo Pauliaus laišakai kolosiečiams, romiečiams ir korintiečiams yra gausūs šeimų laimės šaltiniai.

Kolosiečiams krikščionims rašė: “Jūs, Dievo laikome mažiau garbingais, mes apsupame išrinktieji, šventieji ir numylėtiniai, apsilvilkite nuoširdžiu gailestingumu, romumu ir kantrumu. Būkite vieni kitiems pakantūs ir atleiskite vieni kitiems, jei vienas prieš kitą turite skundą. Kaip Viešpats jums atleido, taip ir jūs atleiskite. Virš viso tebūnie meilė, kuri yra tobulumo raištis. Jūsų širdyse teviešpatauja Kristaus ramybė, į kurią esate pašaukti viename kūne. Būkite dėkingi” (Kol 3,12-21).

O romiečiams pataria: “Mes, stiprieji,

turime pakęsti silpnųjų silpnybes, ne sau pataikauti. Kiekvienas iš mūsų tesirūpina būti artimui malonus, jo labui ir pažangai. Juk ir Kristus gyveno ne savo malonumui, bet taip, kaip parašyta: ‘Tave keikiančiųjų keiksmai krito ant manęs...’ Ištvėrė ir paguodos Dievas teduoda jums tarpusavyje būti vienos minties, Kristaus Jėzaus pavyzdžiu, kad sutartinai vienu balsu šlovintumėte Dievą, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvą. Priimkite vienas kitą, kaip ir Kristus priėmė jus, Dievo garbei” (15,1-8).

Vien čia pacituoti apaštalo patarimai įneštų į šeimas daug laimės, jei tik būtų jų paisoma.

Visų giliausią laimės šaltinį šv. Paulius parodė pirmame laiške korintiečiams 12 ir 13 skyriuose. Prie to šaltinio labai verta dažnai sustoti savo laimės ištekliais papildyti: “Kaip vienas kūnas turi daug narių, o visi nariai, nežiūrint daugumo, sudaro vieną kūną, taip yra ir su Kristumi. Mes visi buvome pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad sudarytume vieną kūną; visi — žydai ir graikai, vergai ir laisvieji; ir visi buvome pagirdyti viena Dvasia. Juk ir kūnas nėra sudėtas iš vieno nario, bet iš daugelio. Jei koja sakytų: ‘Kadangi aš ne ranka, tai aš nepriklausau kūnui’ argi dėl to nepriklausytų kūnui? O jeigu ausis tartų: ‘Kadangi aš ne akis, tai aš nepriklausau kūnui’, argi dėl to ji nepriklausytų kūnui? Jei visas kūnas tebutų akis, tai kur pasidėtų klausa? O jei visas kūnas — klausa, tai kur uoslė? Bet dabar Dievas taip sudėliojo kūno narius ir kiekvieną jų, kaip panorėjo. Jei visuma tebutų vienas narys, tai kur beliktų kūnas? Bet dabar narių daug, o kūnas vienas. Akis negali sakyti rankai: ‘man tavęs nereikia’, ar galva kojom: ‘man jūsų nereikia’. Priešingai, tariami silpnieji nariai yra kur kas reikalingesni. Tuos kūno narius, kuriuos

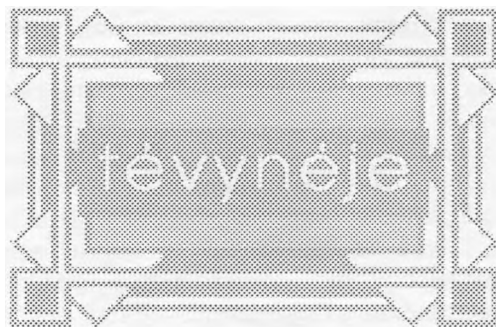
mažiau garbingais, mes apsupame ypatinga pagarba, ir mūsų gėdingieji nariai saugomi su didesniu padorumu, kurio neprivalo mūsų padorieji nariai. Taigi, tvarkydamas kūną, Dievas skyrė daugiau pagarbos tiems nariams, kurie jos stokojo, kad kūne nebūtų susiskaldymo, ir patys nariai rūpintųsi vieni kitais. Todėl jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai. Jei kuris narys pagerbiamas, su juo džiaugiasi visi nariai. Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai”.

Kaip visus kūno narius palaiko gyvus viena ir ta pati dvasia — siela, taip ir Kristaus mistinių, ir šeimos kūną turi palaikyti viena ir ta pati dvasia — meilė. Todėl apaštalas ir tęsia: “Jei kalbėčiau žmonių ar angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą, jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, bet neturėčiau meilės, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams viską, ką turiu, jei atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės — nieko nelaimėčiau”. Ir toliau tame pat laiške Paulius aprašo, kokia yra tikroji meilė:

“Meilė kantri, maloninga, ji nepavydi, meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, nieiško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekad nesibaigia... Išnyks pranašystės, paliaus kalbos, baigsis pažinimas... Pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė — šis trejetas, bet *didžiausia yra meilė*.

Šitokie žmonės, nei krikščionys, nei šventieji, neiškrenta iš dangaus ir tokie negimsta. Norint tokiais būti, tenka nuolat stengtis ir lavintis, kaip lavinasi sportininkai, muzikai ir visi amatininkai, jei nori būti geri, tobuli savo srities asmenys. Panašiai nuolat turi stengtis ir visi šeimos nariai. Aišku, pirmiausiai tėvas ir motina, vyras ir žmona, nes jų pavyzdžiais paseks vaikai, kaip toje dainelėje: “Jurgeli, meistreli, mokyk vaikus savo, o jūs, vaikai, taip darykit, kaip tėvelis daro!” Ir “varniukai kranks, kaip varnas krankia, o vieversiuokai čyrens, kaip vieversys čyrena.

Prispaudę ranką prie savo širdies, ar ne turėtume pasakyti: “Dieve, kokie geri, kokie mums reikalingi ir naudingi apaštalo pamokymai! O, kad mes tokie būtume, tikrai būtų laimingesnė mūsų šeima (ir tauta, ir pasaulis). O kas kaltas, jei tokie nesame? Kad ar visai nesistengiame, ar per menkai stengiamės? Ar tik nelaukiame, kad kiti tokie būtų, ar užmirštame gerai panagrinėti save pačius: koks aš esu savo šeimoje? Koks yra mano laimės įnašas į mūsų gyvenimą? “Nesėsi — nepjausi” — sako mūsų patarlė. Aukščiau pacituoti Pauliaus patarimai

Paruošė Gediminas Vakarīs

XV A. PALANGOS PAJŪRYJE JAU GYVENO LIETUVIŲ GIMINĖS

Praeitą vasarą Palangos parke vyko archeologiniai kasinėjimai. Kraštotyrininkai kartu su Mažosios Lietuvos istorijos muziejumi surengė įdomesnių radinių parodą. Buvo rodomi gintaro gaminiai, žiesta ir lipdyta keramika, papuošalai, žalvario ir titnago gaminiai. Šie visi eksponatai nušviečia XII-XV a. pajūryje gyvenusių kuršių materialinę buitį bei jų santykius su kaimynais. Pirmą kartą šioje apylinkėje surastas lietuviškas ilgasis pinigasis. Žemaičių kalnelyje atkastos turtingos gyvenvietės ir kapinių liekanos. Įdomūs radiniai aptikti, kasinėjant Birutės kalno priešpilį. Kalno alkavietėje surasto astronominio įrenginio liekanos liudija, kad mūsų protėviai buvo sukūrę saulės ir mėnulio stebėjimais parengtą kalendorinę sistemą. (Tiesa)

KNYGNEŠIŲ SUVAŽIAVIMAS PANEVĖŽYJE

Rudenį iš apylinkinių rajonų į Panevėžį suvažiavo knygnešių palikuonys ir šiandieniniai knygų bičiuliai. Apie Aukštaitijos knygnešių takus

yra geriausios laimės sėklos. Kas nors turi jas sėti šeimojc. Kodėl ne aš — teikiausia tėvas, teikiausia ir mama. Jau nors kartą per savaitę reiktų vėl perskaityti tuos Pauliaus patarimus ir patikrinti save, kiek aš jais pasinaudojau. Kuris tų patarimų šiuo metu, šią savaitę, net šiandien, yra man reikalingiausias ir gali būti naudingiausias mūsų laimei dar gražiau ir žavingiau suklestėti? Taip, taip, tikrai taip, mūsų visų laimės šaltinis yra po ranka. Tik reikia juo naudotis.

NAUJA AMBULATORIJA

Vilkijoje — nedideliame Kauno rajono mieste prie Nemuno — atidaryta nauja ambulatorija. Naujoji Vilkijos ambulatorija yra viena didžiausių ir moderniausių Lietuvoje. Per parą ji gali aptarnauti iki 150 pacientų. Ją pastatė Kauno rajono tarpukinis statybos trestas. (Lietuvos aidas)

STATOMA NAUJA BAŽNYČIA ŠIAULIUOSE

Jau nuo šimtmečio pradžios kalbėta apie naujos bažnyčios Šiauliuose statybą. Dar karo metais buvo parengtas jos projektas, tačiau bažnyčia šiol nepastatyta. Jai vieta parinkta naujame miesto rajone. Bažnyčios statymo rūpesčiai patikėti jau nam kunigui Arnoldui Balkauskui. (Lietuvos ry-

LABDAROS VAISTINĖ

Vilniuje, Antakalnio gatvėje, atidaryta pirmoji Lietuvoje labdaros vaistinė. Su gydytojo receptu, kuriame yra specialus įrašas „Labdara“, čia nemokamai gauna vaistus invalidai, vargšai, nepasiturintys, ilgai ir sunkiai sergantys ligoniniai.

Labdaros vaistinėje esančių medikamentų sąrašas — labai ilgas, siekia net tris tūkstančius pavadinimų. Visi vaisiai pasiekė Lietuvą keliais. Tai yra įvairių užsienio organizacijų, Raudonojo kryžiaus ir pavienių asmenų dovana. Dalis vaistų perduodama ligoninėms, kiti skirti

ambulatoriniams ligoniams, irgi pateks į labdaros vaistinę.

Per pirmąsias dvi savaites labdaros vaistinėje nemokamai gavo vaistų 412 žmonių — ne tik vilniečių, bet ir iš kitų miestų bei rajonų. Ši vaistinė — respublikinė. (Lietuvos rytas)

PROJEKTAI ŪKININKŲ SODYBOMS

Kaskart Lietuvoje daugėja ūkininkų. Jiems reikia technikos, paskolų, statybinių medžiagų, pagaliau reikia gerų gyvenamųjų ir ūkininių pastatų projektų. Žemės ūkio statybos ir projektavimo instituto specialistai jau parengė keletą įdomių pasiūlymų, tačiau ūkininkams. Kuo gi skirsis sodyba nuo kolūkinio komarajono? Senovinių tradicijų laikymusi ir kiemo principu — taip galima apibūdinti dabar rengiamus kartotinius projektus — pasiūlymus, kuriuos galima pritaikyti pagal ūkininko pageidavimą. Institutas jau turi parengęs ūkininkų sodybų projektų-pasiūlymų, kuriuos galima ko-

reguoti priklausomai nuo ūkio dydžio ir specializacijos.

Sodybų tipo gyvenamieji namai gali būti plečiami, blokuojami. Jie vienaukščiai, dviejų galų: pirmoji dalis — gryčia, antroji — seklyčia, pirmosios kaimo architektūros. Reikia tikėtis, kad būsimosios ūkininkų sodybos bus gražiausi ir patogiausi. Lietuvos kaimo kraštovaizdžio architektūriniai ak-

Žmonijos nuodėmingumo..... atkelia iš psl. 149

Filosofai vis negali rasti visiškai patenkinančios žmogaus sampratos. Jai vis kažko trūksta. Tai yra dėl to, kad vien natūraliai žmogus nėra išaiškinamas, jam kažko trūksta. Tą trūkumą kaip tik parodo mokslas apie gimtąją nuodėmę. Nors žmogus yra tikras žmogus ir be tos Dievo malonės, kuri jam buvo pridėta, tačiau iš pradžios žmogus buvo Dievo suvoktas taip, kad jis būtų artimuose santykiuose su juo.

Norėdamas geriau suprasti nuodėmės paslaptį, Scheebenas daro pirminės nuodėmės pasekmių analizę. Dėl šios nuodėmės žmonija prarado du dalykus: savo šventumą ir savo gyvenimo laimingą ritmiką, kuri teologų yra vadinama „integrity“. Mes ją pavadiname *pilnumos malone*. Ją būtų galima vadinti ir rojumi. Daug nuostolingesnė gimtosios nuodėmės pasekmė yra praradimas to, ką Scheebenas vadina šventumu. Tačiau tas šventumas dabar žmonijai yra sugrąžintas Kristaus suteiktos malonės būdu, į kurią įeina ir nuodėmių atleidimas. Laiminga gyvenimo ritmika nėra sugrąžinta. Scheebenas sako, kad šventumas arba artimas žmogaus santykis su Dievu gali būti realybė, nors ir neturint prarastos rojaus ritmikos. Galbūt tos ritmikos atstatymas Dievo yra paliktas paties žmogaus pastangoms.

"Štai jūsų Motina"

Marija Bažnyčioje, apsireiškimuose ir gyvenime

T. K.

Įvadui panaudojęs Jėzaus testamentinius žodžius nuo kryžiaus, kuriais jis savo Motinai Marijai pavedė mylimąjį apaštalą Joną (o su juo ir visus žmones), o Jonui — savo Motiną, šiame 72 psl. leidinyje kun. K. Trimakas ryškina, ką reiškia tas pavedimas mums šiais laikais. Ryškinimui naudojami du šaltiniai: 1. šių laikų Bažnyčios pastoraciniai dokumentai ir 2. šių laikų Švč. Marijos apsireiškimai. Leidinio gale — nurodymai, kaip tą pavedimą asmeniniu pasiaukojimu bei nuolatinėm pastangom įgyvendinti.

Bažnyčia apie Švč. Mariją. Pirmoje dalyje labai suglaustai pateikiama, ką XX-ojo amžiaus antroje pusėje Bažnyčia iš esmės svarbaus teigė apie Švč. Mariją. Pijus XII (1939—1958) skelbė Mariją esant Kristaus mistinio Kūno narių Motina. Jonas XXIII (1958—1963) teigė ją esant "išganymo priežastimi žmonių giminei". II Vatikano visuotinis Bažnyčios susirinkimas ją aptarė kaip mūsų Motiną malonės plotmėje. Popiežius Paulius VI (1963—1978) paskelbė Mariją esant Bažnyčios Motina. Šių dienų popiežius Jonas Paulius II (1987) nurodė, kad Jėzaus Motina dalyvauja su savo Sūnumi žmonijos atpirkime; tad ji yra ne tik Atpirkėjo, bet ir jo atpirtųjų Motina. Pagrindinės popiežių mintys iliustruojamos citatomis iš jų pastoracinių raštų. Pirmosios dalies santraukoje pastebima: "Jei anksčiau Bažnyčia kreipė dėmesį į pačios Marijos privilegijas...

tai šiuo metu dėmesys ypač kreipiamas į jos buvimą mistinio Kristaus Kūno, Bažnyčios ir visos žmonijos Motina, arba net tiesiog — į josios buvimą ir veikimą Bažnyčioje" (31 psl.).

Švč. Marija apsireiškimuose. Antroje dalyje aptariama, kaip Švč. Marija tą savo motiniškąjį vaidmenį Bažnyčioje atlieka, kaip ji veikia Bažnyčioje. Nurodoma, jog šiais laikais, ypač 1960-1990 m. laikotarpiu, yra padažnėję jos apsireiškimai. Pateikiama trumpa informacija apie apsireiškimus atskirose vietovėse — Skiemonyse (Lietuvoje, 1962), Zeitun (Egipte, 1968-1959), Akitoje (Japonijoje, 1973-1981), Betanijoje (Venecueloje, 1976-1984), Cuapoje (Nikaragvoje, 1980), Kibeho (Ruandoje, 1981-1989), San Nicolas (Argentinoje, 1981—iki dabar), Grušiv (Ukrainoje, 1987—1988), Medjugorjėje (Kroatijoje, 1981 — iki dabar). Nurodoma, kurie apsireiškimai vyskupų yra patvirtinti; pateikiamos citatos iš jų pastoracinių pareiškimų; cituojami hierarchijos bei autoritetų teologų pasisakymai. Plačiausiai yra pateikta apie Marijos apsireiškimus Medjugorjėje: "Niekad anksčiau žmonijos istorijoje... Dangus neprisirišino taip arti, taip žmogiškai ir intymiai arti prie žmonijos... kaip dabar Medjugorjėje... Medjugorjėje mūsų Karalienė galutinai įžengė į pergalę nešančią apylankymą, kurį ji pati jau ilgą laiką ruošė savo apsireiškimais, pradedant Paryžiuje (1830), La Salette (1848), Liurde (1858), Fatimoje (1917) ir daugelyje kitų pasirodymų vietų (ypač po paskutinio karo), kad nugalėtų pasaulį Kristui (Jacov Marin)".

Antrosios dalies santraukoje parodoma, jog šiais laikais Marijos apsireiškimai yra labai padažnėję; jie įvyksta įvairiose pasaulio šalyse, o Marijos žodžiais aidai jos Sūnaus Evangelija ir kartu rimti perspėjimai. Teigiama, jog yra stebėtina "darna tarp šių laikų Bažnyčios mokslu nubrėžto Švč. Marijos vaidmens žmonijoje ir jos apsireiškimais vykdomų darbų" (60 psl.).

Švč. Marija mūsų gyvenime. Trečioje dalyje svarstoma, kaip savo gyvenime pritaikinti Bažnyčios pateiktas tiesas bei apsireiškančios Marijos nurodymus — pasiaukojimu, krikšto pažadų vykdymu, Kristaus sekimu, šv. Mišių sauka, atgaila, išpažintimi, gėrio dalinimusi su kitais. Šios dalies santraukoje pastebima, kad viso to vykdymu siekiama su Marija Dievą pri-

pažinti šiame amžiuje, kai Dievas yra taip ignorojamas visame pasaulyje, o kartu ruošiami vienas įdomių faktų bei svarstymų.

ta širdyse ir visoje žmonijoje naujam Kristaus atėjimui, besitartinant 2000-iesiems sukaktuviniams metams nuo Kristaus gimimo pasaulyje.

Medžiaga šiam leidiniui buvo ruošama palaipsniui. Tema išsivystė iš konferencijos, skaitytos Kauno arkikatedroje, Lietuvoje, 1989.

XI. 13. Lapkričio Sinoikijos metu; medžiaga buvo papildyta paskaitai Čikagoje, JAV, 1989.

XII. 1, ir išspausdinta "Laiškuose lietuviams" (1990, 4 ir 5 nr.). Šiam leidiniui medžiaga buvo nuspalvinta Jėzaus testamentinių žodžių šviesa bei papildyta taikliomis citatomis, santraukomis bei visai nauja trečiaja dalimi — praktišku prietaikymu gyvenimui.

Kęstutis Trimakas. ŠTAI JŪSŲ MOTINA. Marijos vaidmuo šių laikų krikščioniškajame atsinaujinime Antrojo Vatikano susirinkimo, popiežių enciklikų ir Marijos apsireiškimų šviesoje. Išleido *Židiny*s 1990 m. Parankaus formato 72 psl. leidinys. Tekstą surinko T. Bogutienė, "Kovas Desktop Publishing". Spausdino "Draugo" spaustuvė Čikagoje. Kaina 3 JAV doleriai (siunčiant paštu — 3,80 dol.). Leidinys gaunamas šiuo adresu: "Židiny"s, c/o R. ir S. Kunstmanai, 8000 Tapper Place, Dyer, IN 46311, USA.

Atsiųsta paminėti

SUVAŽIAVIMO DARBAI, XIII. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija 1990 m. Romoje. Redagavo A. Liuima, S.J. Didelis formatas, 612 psl., kaina nepažymėta. Šio tomo spaustuvės išlaidos didele dalimi apmokėtos Igno Lapšio dosnumo ir kun. Jono Gutausko palikimo dėka.

Jonas Dainauskas. LIETUVOS BEI LIETUVIŲ KRIKŠTAS IR 1387—JI METAI. Išleido Vydūno fondas Čikagoje 1991 metais. Fondo adresas: 3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629. Spaudė Morkūno spaustuvė. 352 psl., kaina nepažymėta. Prie šios knygos išleidimo prisidėjo Lietuvių Fondas, skirdamas 1000 dolerių.

Knygoje keliamas kontroversinis Lietuvos krikšto klausimas. Autorius linksta pripažinti tik Mindaugo krikštą, o ne 1387—tųjų metų

THE ART OF VIKTORAS PETRAVIČIUS. Redagavo Algimantas Kezys. Išleido Galerija (226 W. Superior St., Chicago, IL 60610) ir Lithuanian Library Press (3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629).

Algimantas Kezys yra užplanavęs išleisti tris knygas apie Viktoro Petravičiaus meną. Čia yra pirmasis tomas, apimamas jo kūrybą nuo 1936 iki 1949 metų. Kituose dviejuose tomuose bus Petravičiaus darbai, atlikti Čikagoje ir Union Pier (Michigan).

Redaktorius sako, kad "Leidiniai nepretenduoja į išsamią Petravičiaus kūrybos monografiją, o tik siekia surinkti išblaškytus po įvairias pastoges jo kūrinius į vieną vietą". Knygoje yra surinkta įvairių autorių straipsnių. Jie duodami lietuvių ir anglų kalbomis. Į anglų kalbą juos išvertė Mykolas Drunga. Tad ši knyga yra dvikalbė.

Redaktorius prisipažįsta, kad knygoje yra ir trūkumų, bet tikisi, kad "pirmosios knygos pasirodymas palengvins darbą tas spragas užpildyti, ir visi trys leidiniai sudarys išsamesnį dailininko kūrinių rinkinį, nepraleisdami nė vieno laikotarpio, atskleisdami visą tematikos raidą".

Knyga gražiai, meniškai išleista. Didelis formatas, geras popierius, 232 puslapiai. Kaina kietais viršeliais — 25 dol., minkštais — 15 dol.

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. Nr. 23 — 1990 m. Leidžia Lietuvių studentų korporacija "Neo-Lithuania" ir Amerikos lietuvių tautinė sąjunga. Redaguoja Vytautas Abraitis. Redakcinė kolegija: Algirdas Budreckis, Stasys Santvaras. Techn. redaktorius Vytautas Gedgaudas. Administruoja Oskaras Kremeris, 1005 Sherwood Rd., La Grange Park, IL 60525. Tel. 708-354-7374. Šio numerio kaina 5 dol.

Į LAISVĘ. Nr. 110 (147). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai tris kartus per metus. Redaguoja Juozas Baužys. Redakcijos talkininkai: Česlovas Grincevičius ir dr. Kazys Ambrozaitis. Administratorius: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Šio numerio kaina — 3,50 dol.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Prielinksnio *per* vartosena

Prielinksnis *per* vartojamas su galininku. Jis vartojamas įvairiomis reikšmėmis, pvz.:

1. žymint vietą, kurios paviršiumi ar viršumi vyksta judėjimas iš vienos pusės į kitą: *Perėjo per gatvę. Peršoko per tvorą.*

2. žymint daiktą, pro kurį kiauurai vyksta koks judėjimas: *Išėjo pro duris. Žiūri per langą. Matau kaip per dūmus.*

Šiais atvejais ne visos tarmės vartoja prielinksni *per*, kitos vartoja prielinksni *pro*: *Išėjo pro duris. Žiūri pro langą.* Bendrinėje kalboje priimtina ir viena, ir kita vartosena, bet labiau linkstama į prielinksni *pro*. Suvalkietis, išgirdęs pasakymus “Žmogus išėjo pro duris”, “Žiūri pro langą”, pamanyt, kad tas žmogus išėjo pro kokią nors angą šalia durų ar žiūri pro plyšį šalia lango. Bet jeigu pasakysit “Žmogus išėjo per duris”, “Žiūri per langą”, tai kai kurių kitų tarmių žmonės supras, jog tas žmogus išėjo kur nors viršum durų, žiūri virš lango.

3. žymint vietą, kuri kelyje praeinama, pravažiuojama: *Važiuojame į Kauną per Marijampolę.*

4. žymint atstumą: *Gyvenau per du kilometrus nuo Vilniaus. Priešas nesitraukė nė per žingsnį.*

5. žymint judėjimą nuo vieno vienaarūšio daikto prie kito: *Jau kokie du mėnesiai, kai ligonį vežiojame per gydytojus. Jisėjo per kaimus elgetaudamas.*

6. žymint daikto matą: *Vaikas per sprindį paaugo. Knyga per penkis centimetrus storumo.*

7. žymint daiktą, skersai kurio kas tęsiasi: *Mergaitės kasos nutįsusios per visą nugarą. Kareivis žygiavo, per petį pasikabinęs šautuvą.*

8 žymint vietą, kurioje kas dedasi, reiš- kias ’ *Skauda koją per kelį. Batai per pirštus siauri. Nesulenkia rankos per alkūnę.*

9. žymint paliečiamą daikto plotą: *Kirto per ausį. Gausi per nagus. Paglostė per plaukus.*

10. žymint veikimo laiką: *Budėjau per visą naktį. Ji vargo per visą savo gyvenimą. Jis per miegus kalba. Per dienų dienas be darbo sėdi.*

11. žymint viršijimą: *Surinkome per šimtą dolerių. Jis sveria per du šimtus svarų. Jam jau per penkiasdešimt metų.*

Išidėmėtina, kad tokiais atvejais negalima sakyti virš, bet būtų galima sakyti *daugiau kaip, daugiau negu*: *Surinkome daugiau kaip šimtą dolerių. Jis sveria daugiau negu du šimtus svarų.*

12. žymint veiksmo priežastį: *Per šunų lojimą negalėjau užmigti. Tik per tavę taip atsitiko. Per tokį šaltį čia niekas neateis.*

13. žymint tarpininką: *Prunskienė su Bušu susikalbėjo per vertėją. Šią žinią gavau per pasiuntinį. Tai girdėjau per radiją.*

Kai pasakomas pats veikėjas, o ne tarpininkas, per kurį kas kitas atlieka veiksmą, prielinksnio *per* konstrukcijų negalima vartoti. Pvz.: *Klientai aptarnaujami per padavėjas (= Klientus aptarnauja padavėjos). Šis veikalas parašytas per Daukšą (= Daukšos).*

Kai norima pabrėžti ne tiek veiksmo būdą, kiek priemonę, geriau vartoti įnagininką, pvz.: *Paskambink man per telefoną (= telefonu). Rašytoja per savo kūrinį (= savo kūrinį) atskleidė ano meto nuotaikas.*

14. žymint veiksmo būdą: *Nepriklausomybę pasieksime tik per aukas ir kovą. Jis per akis meluoja. Ji šneka per (pro) nosį. Tik per plauką*

LITUANUS. Volume 37, No. 1. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629-2913.

Vieną rytą Einšteinas išėjo pasivaikščioti į parką Niujorke. Jis ten pamatė verkiantį berniuką.

— Kodėl tu, vaikeli, verki? — pasiteiravo mokslininkas.

— Aš pamečiau pinigus, kuriuos man mama davė, kad nusikirpčiau plaukus.

Einšteinas susirado kišenėje pinigų ir juos siūlė berniukui. Bet šis, atidžiai pasižiūrėjęs į garbanotą mokslininką, jam sako:

— Ne, pone, aš negaliu priimti. Jūs, matyt, taip pat buvote pametęs pinigus, kad negalėjote nusikirpti...

Paplūdimoje poilsiautojas užkalbino greta buvusį asmenį:

— Ar ne įdomu, kad šių laikų mergaitės labai panašios į berniukus? Juk tik pažiūrėkite į tą blondinę...

— Bet, pone, juk tai mano sūnus!

— Labai atsiprašau. Nežinojau, kad jūs esate jo tėvas.

nesusidūriau su kitu automobiliu. Aš per save išmokau dviračiu važiuoti.

15. žymint, kas kuo yra laikoma: *Visi jį per beprotį laiko. Aš tą moteriškę palaikiau per vyrą. Nušovė veršiuką per stirną (palaikęs jį stirna).*

16. žymint asmenį ar daiktą, su kuriuo kas lyginama: *Nėra kietesnio medžio per uosį. Nėra geresnio draugo per jį.*

17. apibrėžiant kiekį: *Per abudu kartus surinkta tūkstantis dolerių.*

— Bet jus, pone, visiškai nepastabus. Aš gi esu jo motina...

— Ar jus lydi laimė, ar nelaimė jūsų meilės gyvenime? — paklausė kartą garsųjį rašytoją Mark Twainą viena turtinga ir smalsi ponია.

— Nelaimė! Tikra nelaimė! — atsakė rašytojas. — Tik įsivaizduokite: vienintelė moteris, kurią aš myliu, yra išteklėjusi.

— Ach! — sušuko ponია ir prislinko dar arčiau. — Už ko gi ji išteklėjusi?

— Už manęs...

Kai baigėsi spektaklis, kuriame vyriausią vaidmenį atliko labai nedidelių gabumų artistė, keli jauni vaikėzai jai garsiai plojo. Paskui jie ėmė kabinėtis prie netoli sėdėjusio Puškino, kuris gana abejingai žiūrėjo į pasirodžiusią scenoje artistę. Išvestas iš kantrybės, poetas pasako:

— Jūs kiekvienas vertas skambaus antausio. Tačiau aš bijau, kad ši negabi asmenybė tai gali palaikyti aplodismentais.

Vienoje Berlyno alinėje ant sienos kabo užrašas: "Gott is tot" — Nietzsche. Po kiek laiko vienas turistas pridėjo užrašą: "Nietzsche is tot" — Gott.

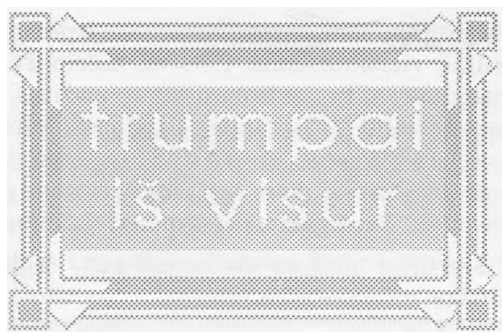
— Tau beliko kelios valandos gyventi, — sako daktaras pacientui, — gal ką nors galiu pakviesti?

— Taip, kitą daktarą, — atsako pacientas.

♦ Kanados Toronto arkiv. Aloyzas Ambrozič po Vilniuje įvykusių skerdynių pasiuntė solidarumo ir užuojautos telegramą kard. V. Sladkevičiui, arkiv. J. Steponavičiui ir vysk. A. Vaičiui.

♦ Kun. Stasys Lidys, buvęs Vilniaus Nekalto Prasidėjimo parapijos klebonas, žuvo automobilio avarijoje. Buvo gimęs 1929 m., kunigu įšventintas 1962 m.

♦ Šventąja paskelbta gruodžio 9 d. Montrealio seserų šaričių įsteigėja Margarita d'Youville yra pirmoji Kanadoje gimusi šventoji.

- ♦ Kun. Domininkas Valentis žurnale “Vytis” Nr. 1 aprašo, kaip jis, Brooklyne, N. Y., gimęs iš nelietuvių tėvų, lankydamas Apreiškimo parapijos lietuvišką mokyklą, buvo paveiktas dominikonės seselės Nikodemos, kuri išmokė jį pamilti lietuvius. Jis buvo taip pat paveiktas dviejų tos parapijos simpatingų lietuvių kunigų bei klebono, kuris esant jų šeimai neturtin-gai, net užmokėdavo už aukštesniąją jo lankomą mokyklą. Aprašo, kaip jis šešerius metus ėjo kunigo mokslus Šv. Kazimiero kolegijoje Romoje. Išventintas kunigu, 17 metų dirbo sielovadoje Vokietijoje, kur jį maloniai paveikė vysk. Ant. Deksnys. Pagaliau Lietuvos kardinolas pakvietė jį dėstyti Kauno kunigų seminarijoje, kur jis visuose kursuose lietuviškai dėsto Šv. Raštą ir dviejuose kursuose dėsto vokiečių kalbą, skaito paskaitas lietuviams ir jaučiasi laimingas Lietuvoje.
- ♦ Lietuvos Vyčiai paskelbė rašinių konkursą, tema “Kaip Lietuvos Vyčiai turi paruošti savo narius padėti nepriklausomybės siekiančiai Lietuvai”. Premijos konkursą laimėjusiems rašiniams: pirma — 300 dol., antra — 200 dol., trečia — 100 dol. Premijos susidaro iš palūkanų nuo įnašo L. Vyčiams, padaryto prel. J. Prunskio. Rašinių vertinimo komisija: T. Brūzga, Ald. Ryan, L. Stukienė ir pernykštis laimėtojas St. V. Walinsky.
- ♦ Rytų Vokietijos pilietis Hansas Friderich Fischer, Leipcigo universitete baigęs slavistiką ir anglistiką, įsitikino, kad, augęs katalikų šeimoje, negalės dėstyti komunistų kontroliuojamoje mokykloje, perėjo studijuoti teologiją, tapo kunigu ir vienuoliu, susižavėjęs Šv. Pilypo Neriečio vienuolynu. Išmoko lietuvių kalbą ir nuoširdžiai rūpinasi Lietuvos reikalais, būdamas Pašventino kun. P. Svirskis.
- nariu “Teisingumas ir taika” sąjūdyje, organizuoja paramą Lietuvai.
- ♦ Prel. Vytautas Kazlauskas Vytauto Didžiojo universiteto studentams Kaune teologijos ir kitų fakultetų studentams dėsto religijotyrą.
- ♦ Rusijos vaikų fondas Maskvoje įteikė Tolstojaus premiją Motinai Teresei iš Kalkutos už labdaros darbus. Jos įsteigtos vienuolijos narės nuo 1989 m. dirba keliose Sovietų Sąjungos ligoninėse.
- ♦ Karagandoje mirė kun. Alb. Dumbliauskas, jėzuitas, darbavęs tarp Sibiro ir kitų Sov. Sąjungos dalių tikinčiųjų. Tose šalyse yra apie 50 katalikų parapijų, o tėra tik apie 30 kunigų jas aptarnauti.
- ♦ Vietname pirmą kartą nuo 1975 m. pasibaigusio karo buvo gautas leidimas išventinti vietnamietį kunigą Ho Chi Ming (Saigone). Išventintas ir Domininkas Tam, Švč. Sakramento vienuolijos narys.
- ♦ Indijoje, Nagalande, buvo atšvęstas vienos bažnyčios 100 metų jubiliejus, ta proga kunigais iššventinant du pirmuosius narius iš Naga genties.
- ♦ Tanzanijoje kunigų seminarijos yra perpildytos, nors veikia jų net penkios. Kai kuriose yra net po 600 jaunuolių, besiruošiančių būti kunigais. Nebeturint vietų ir trūkstant lėšų, pra-eitais metais atsisakyta priimti dar 50 kandidatų.
- ♦ Misijose trūksta kunigų. Etijopijoje Hararo parapija net per 15 metų neturėjo ją atlankančio kunigo. Filipinų kalnynuose kai kur kunigas atsilanko tik kartą per du mėnesius. Ten 10.000 katalikų tenka tik vienas kunigas.
- ♦ Jonas Paulius II, lankydamasis Ispanijoje, sužinojęs, kad ten jaunimo suvažiavime yra Nijolė Sadūnaitė, ją pakvietė, paprašė papasakoti apie Sibirą ir Lietuvą ir pasisakė, kad buvo skaitęs jos atsiminimų knygą; pasakė, kad kasdien meldžiasi už Lietuvą, yra susirūpinęs jos likimu ir turi vilties Lietuvą aplankyti.
- ♦ Kinderių kaime, 10 km nuo Kupiškio, viename gale pastatytas koplytstulpis — Palaimintasis Kristus, kitame kaimo gale — Rūpin-tojėlis, o ant kalnelio — bronzinė Marijos skulptūra. Tuo ypač pasirūpino J. Kaributas.

- ♦ Kun. F. Bendoraitis, daugiau kaip 30 m. besidarbuojęs tarp Bolivijos indėnų, buvo peršautas. Viena kulka pataikė į krūtinę, kita — į šoną. Nugabentas gydytis į Santa Cruz ligoninę. Kun. Bendoraitis anksčiau buvo Afrikoje, darbavosi su žinomu labdariu dr. Schweitzer. Vėliau darbavosi Amazonės džiunglėse tarp vargingiausių indėnų. Guajara — mirim miestelyje pastatė 150 lovų ligoninę ir per 20 m. rūpinosi jos išlaikymu. Antrą ligoninę pastatė Guyaramerin miestelyje, Bolivijoje. Jam talkina lietuvaitė gail. sesuo vienuolė Ksavera. Jį buvo aplankę gydytojai ir studentai iš Lietuvos ir jam padėjo.
- ♦ Amerikos katalikų istorijos draugija savo aukščiausią John Gilman Shea premiją paskyrė žydų istorikui Jeremy Cohen, dėstančiam Tel Avivo universitete, už veikalą “Fill the Earth and Master It”. Autorius, naudodamasis senovės hebrajų ir krikščionių šaltiniais, pateikia gerą išaiškinimą Šv. Rašto painesnės vietos apie žmonijos sutvėrimą.
- ♦ Panevėžyje nuo 1990 m. rugsėjo mėnesio miesto centre veikia katalikiškas vaikų darželis, kurį lanko 115 vaikų. Patalpas pašventino vysk. J. Preikšas. Pašventino ir koplytstulpį to vaikų darželio kieme. “Caritas” organizacija parūpino baldų ir religinių knygelių. Dirba 12 pasišventusių savanorių dėstytojų.
- ♦ Lietuvos tragedija labai susirūpinęs popiežius Jonas Paulius II. Tai jis pareiškė sausio 13 d., duodamas palaiminimą susirinkusiems tūkstančiams žmonių aikštėje prie Šv. Petro bazilikos. Minioje buvo ir grupė lietuvių. Spauda pranešė apie Vatikano nusprendimą pasiųsti į Lietuvą savo atstovą stebėti susidariusią padėtį. Buvo parinktas Vatikano pareigūnas prel. Antonio Franco. JAV katalikų spauda plačiai rašo apie Sovietų Sąjungos vartojamas prievartos priemones Lietuvoje ir tuos faktus iliustruoja atitinkamoms nuotraukomis iš Lietuvos.
- ♦ Irake yra 18,8 mil. gyventojų. Apie 95% gyventojų yra dviejų sektų musulmonai. Katalikų yra apie 418.000, pasiskirsčiusių į 101 parapiją; su jais darbuojasi 137 kunigai, taipgi yra daugiau kaip 400 seselių vienuolių ir pora dešimčių brolių vienuolių.
- ♦ Rumunijos karaliaus Ferdinando duktė Ilona, pabėgusi nuo komunistų į vakarus ir tapusi stačiatikių vienuole, mirė 1991 m. sausio 21 d. Youngstowne, Pa., sulaukusi 82 m. amžiaus. Ji buvo dukraitė D. Britanijos karalienės Viktorijos. Į JAV gyventi atvyko 1952 m., tapo vienuole 1962 m. Ji įkūrė stačiatikių vienuolyną Ellvvoode, Pa, tapdama motina Aleksandra.
- ♦ Brazilijos misijose darbuojasi kun. Paulius Mališka.
- ♦ Kun. Ted Stone, išventintas 1952 m., kai kurį laiką vadovavo Čikagos arkivyskupijos Krikščioniško mokslo brolijai, tačiau 1969 m. gavo Romos dispensą ir, pasitraukęs iš kunigystės, vedė. 1981 m. jo žmona mirė, palikdama du vaikus. Jų sūnus Tim, 17 m., lanko aukštesniąją mokyklą Park Ridge, o duktė Betanija, 19 m., yra studentė. Tapęs našliu, Ted Stone pasiryžo vėl grįžti į kunigystę. Jau nuo 1984 m. prašėsi priimamas atgal. Pagaliau 1991 m. sausio 7 d. kard. J. Bernardinas pranešė, kad jis priimamas atgal kunigo pareigoms ir skiriamas į Dievo Motinos parapiją, Park Ridge, kur jis jau nuo 1984 m. talkino bažnytiniame darbe.
- ♦ JAV vyskupų konferencijos Visuotinės Pažangos ir taikos skyrius sausio 18 d. spaudoje paskelbė priminimą, kad negalima nukreipti akių nuo smurto ir neteisimumo, kurie vykdomi prieš Lietuvos, Latvijos, Estijos bei kitų respublikų žmones. Pareiškimą pasirašė tos komisijos pirmininkas arkiv. J. Roach, kuris pasiuntė raštą ir Sovietų ambasadoriui Vašingtone, vyskupų vardu pareiškdamas protestą prieš Sovietų pavartotą nemoralų smurtą nekaltiems žmonėms. Vyskupų vardu konferencijos pirmininkas arkivyskupas Daniel E. Pilarczyk pasiuntė užuojautą Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkui kard. Sladkevičiui ir taipgi pasiuntė raštą JAV Valskybės sekretoriui, skatindamas derybomis paveikti, kad būtų užkirstas kelias smurtui.
- ♦ Lietuvių religinė šalpa su vyčių pagalba sausio 26 d. išsiuntė toną vaistų Lietuvai.
- ♦ Lietuvoje, Židikuose, buvo paminėta Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos 60 m. mirties sukaktis. Bažnyčios šventoriuje pastatytas kryžius jai atminti, pagerbiant jos pastangas mokyti žmones būti dorais katalikais.

Juoz. Pr.

Ekskursija į Angliją

Planuojame ekskursiją į Angliją, Airiją, Škotiją nuo š.m. rugpjūčio 26 iki rugsėjo 10 dienos. Ekskursijos kaina būtų 2300 dolerių asmeniui. Plačiau apie tai pranešime vėliau, bet jau dabar galite registruotis ar bent pareikšti savo nusistatymą ekskursijoje dalyvauti šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel (312) 238-9787. Galite kreiptis ir "Laiškų lietuviams" adresu bei telefonu.

Nuoširdi padėka "Laiškų lietuviams" rėmėjams

50 dol. aukojo A. Šležas.

Po 35 dol. aukojo: M. Vygantas, V. Račkauskas.

Po 25 dol. aukojo: O. Jankevičiūtė, E. Jonušas, S. Džiugas, B. Harris.

Po 20 dol. aukojo: M. Budrienė, J. Norkaitienė, A. Udrys.

16 dol. aukojo M. Vaškevičius.

Po 15 dol. aukojo: D. Jakas, J. Petrėnas.

Po 10 dol. aukojo: M. Ambrozaitis, E. Jurkėnienė, J. Jarašius, S. Mikelevičius, kun. J. Pakalniškis, J. Paronis, G. Ažubalis, R. Banionis, J. Lukoševičius, V. Lukošius, P. Janulis, D. Vaidilienė, M. Vilutienė, B. Kūkalis, V. Peseckas, L. Bildušas, J. Žitkuvienė, N. Gabienė, O. Barauskienė, M. Sušinskas.

7 dol. aukojo S. Žiedonienė.

Po 5 dol. aukojo: B. Graužinis, G. Dambras, S. Grigaliūnas, V. Pleškus, V. Grėbliūnas, V. Mitkus, O. Peterienė, K. Orentienė, K. Keblys, J. Gedrimas, kun. D. Kenstavičius, L. Bajorūnas, A. Čepulis, E. Jokubkienė, A. Tijūnėlis, V. Damašius, A. Aistis, A. Adams, D. Balčiūnas, A. Baleišis, S. Gliožerienė, K. Čikotas, T. Slikas, P. Petkelis, V. Grybauskas, P. Nekrošius, J. Gasperas, A. Maurutis, S. Jurskytė.

2 dol. aukojo B. Žemaitis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakaris. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris -1,50 dol.